

J. Sembrer Aug: 8to d: m: 6to 1807

DELIBAR

Előfizetési hirdetmény

A

DÉLIBÁB,

NEMZETI SZINHÁZI LAP

másod félévi folyamára.

Előfizetési feltételek.

Megjelenik e lap vasárnaponként két sűrűn nyomtatott íven, finom velinpapíron, szépművészeti, irodalmi és társaséleti tartalommal, havonként két dívatképpel.

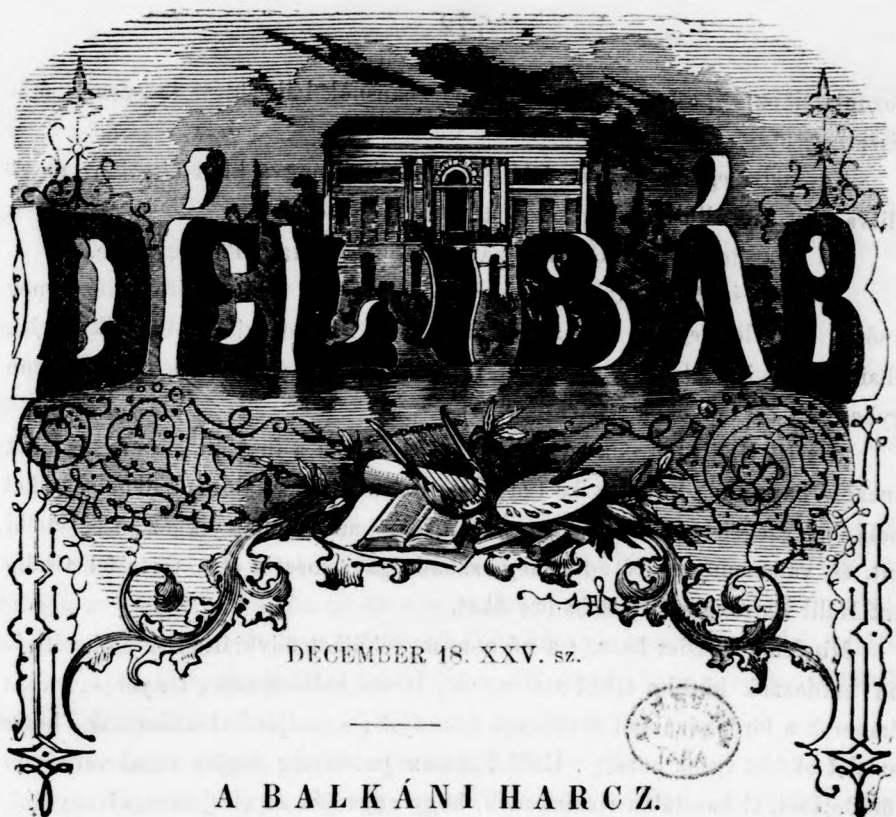
Ára Pesten házhoz hordással félévre 6 forint, negyedévre 3 ft. p. vidékre postán küldve 7 ft. 36 kr. p. — 3 ft. 48 k. p.

Előfizethetni Pesten a szerkesztő és kiadó hivatalban (szép utca 1. szám) és Emich G. könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Azon cs. k. postahivatalok, melyek tíz példányt gyűjtöttek, attól tiszteletpéldányt nyerendnek.

Pest, Junius 12-kén. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlap szerkesztősége.

DECEMBER 18. XXV. sz.

A BALKÁNI HARCZ.

(TÖRTÉNETI REGÉNY.)

JÓKAI MÓRTÓL

A Halwet ünnep.

(Folytatás.)

Tánczolja, énekelve vonul végig a tüneményes csoport Sztambul fő-
utczáin, néhol a kanyarodásoknál rövid jajgatás, sikoltozás hallik; az elő-
száguldó eunuchok valami kíváncsi férfit kaphattak meg; — mire a fényes
csoport odaér, csak a vérnyomok vannak még az utcán, s tánczolja dalolva
mennek rajta keresztül a szép delnők, alig gondolná valaki, hogy ama sikol-
tozások is nem az öröm hangok közé tartoztak.

Az Atmeidánon ez alatt fesztelenebb mulatság folyik, a népség alsóbb
rendű asszonyai vigadnak ott tarka csikos sátrak alatt, mikben méhsert árul-
nak számukra, s a piacz közepén leterített kerek szőnye gen tánczolnak az ut-
czai bayadérek, kiket egykor Achmed szultán összefogatott s elzárattott a br-
tönbe, s az általános népmozgalom szabadíta ki ismét.

Kezeikben a csörgős nakara, mellyet forgás közben fejeik fölött összecep-
nak, lábaikon érez kőöntyök, haj és öltöny felbomladozva repked körülök,
midőn szilaj taglejtéssel járnak a tánczok legmerészebbikét, mellynek érzéki

mozdulataihoz képest még a spanyol bacchansnők lelkesülése is szende művészet.

Egyszerre egyike az utczai tánczosnőknek újjongva kiált társaihoz, megállítva őket szökellő tánczaik közepett.

— Nézzétek! ott jó Gül-Bejáže! Gül-Bejáže, Halil Patrona neje.

„Gül-Bejáže!“ hangzik egyszerre minden felől. A bayadérek ráismernek a nőre, ki velök együtt volt a börtönbe zárva, körülfogják, elkezdik ruháit, lábait csókolni, s felemelik őt krjaikra, vállaikra s úgy mutatják fel a piacon egybegyült asszonyoknak.

„Ez itt Halil Patrona neje!“ terjed el rögtön a futó hir; a népség közt tánczoló bayadérek mindegyike tud felőle valami magasztalót mondani; egyiket ápoló betegségében, többet vigasztalt bánatában, mindegyikhez jó és szelid volt, és valamennyinek ő adta meg szabadságát; mert ő érte törte fel a börtönt Halil Patrona s megszabadítá őket.

Mindenki odasiet hozzá; a nő nem menekülhet üdvkiáltásaik elől, vállaikon hordozzák körül a többi asszonyok, izmos halkufárnék, tenyeres, vállas némberek a fördőházakból szegődnek hozzájuk, s utoljáró elhatározzák, hogy tisztelet okáért egész hazáig, Halil Patrona palotájáig fogják vinni vállaikon Gül-Bejázét, ki hasztalan rimánkodék, hogy engedjék őt elrejtőzni, elvegyülni, ismeretlenül, mert ő fél, reszket e tisztelet elől. Utczáról utczára viszik őt magukkal, s a merre mennek, mindenkit magával ragad az ittas lelkesülés árja, már előre fut előttük a zaj, hogy azon nő, a kit ott a többiek vállaikon hoznak, Halil Patrona neje, az ünnepelt népfőnöké, s mindig sűrűbb, mindig erőszakosabb lesz a tömeg: ha jönnek velük szembe apróbb csoportok, azokat erővel viszik magukkal, gyakran basák, beglerbégek háremei jönnek szemközt. Mindegy. Azoknak is menni kell velök, kísérni Halil Patrona nejét, a ki leg-hatalmasabb ember az országban s kinek neje legszelidebb hölgy az ég alatt.

Egyszerre, a mint a héttornyú vár előtti téren bekanyarodnak, egy másik hatalmas tömeg jön reájok szembe. A szultánnó kísérete az. A másfélezer odaliszk s a négyszáz eunuch széltében elfoglalták a tért; de szemközt tizezer ittas némbér jó, kiket a böszült bayadérek vezetnek.

— Helyet a szultánnőnek! — kiáltoznak a kengyelfutó eunuchok a közelgő tömegre; utat a szultána kíséretének.

E parancs teljesítése a kivihetlenséggel határos, az egész szemközti tér tömve van némberekkel, egyik fej a másikat éri s valamennyi felett látszik egy ingadozó, hajladozó fehér alak, kit magasra kiemeltek.

— Csináljatok utat a szultána előtt! — kiált a menetet vezető Kadun-Kiet-chuda, egy vén, bibiresós némbér, ki a háremre szokott felügyelni.

E szóra előlép a bayadérek legmerészebbike.

— Maga előtt! a kinek

lünk nem akar

S e szava

Nehány e
 hogy pallosát f
 tok keresztül a

Ah! nem
 felett, egy pill

a dühödt maen
 a lovagló odali

A Kizlár
 el volt lepve b

hantak az odal

alatt martyrha
 tagjaival hajig

hogy forduljan
 Aldzsalis

— Látsz
 volnál, akár a

Azzal ara
 a legdühödtobb

lerántottak par
 arczczal hátra

A szultán
 — Kieso
 átható szózatta

A bayadé
 Gül-Bejázéra n

— Ime l
 neki utat enge

Gül-Bejá
 kezekkel könyö

ellen van itt,
 nem használt a

nem méltatá őt

— Utczá
 lem vette magá
 jen egy halván

— Magad csinálj utat, vén szakállas boszorkány, Halil Patrona hitvese előtt! a kinek nem vagy méltó lábai porát csókolni. Kétfelé váljatok, ha velünk nem akartok jönni.

S e szavakkal nagyot ütött csörgős dobjára a Kadun-Kiet-chuda orra előtt.

Néhány eunuch ekkor azt a rossz ötletet engedte magának eszébe jutni, hogy pallosát felemelje a zajongó némberek ellen, tán hogy utczát vágjon rajtok keresztül a szultána számára.

Ah! nem maradt idejük a kegyeseknek megforgathatni a kardot fejeik felett, egy pillanat alatt ki voltak azok tekerve kezeikből és hátaikhoz verve; a dühödtt maenádok leverték, földre gázolták az ellenállókat s egy pillanat alatt a lovagló odaliszkok paripáinak zabláiba kaptak.

A Kizlár aga átlátta a veszélyt, mellyben a szultána forog, az egész tér el volt lepve bősziült némberekkel, kik hevült arcczal, villogó szemekkel rohantak az odaliszkokra, ha itt ott egy eunuchot elkaphattak, annak egy perc alatt martyrhalála volt, azt széttépték, izenként szaggatták széllyel, s véres tagjaival hajigálózta a levegőbe. Elhadzs Besir rá akarta birni a szultánát, hogy forduljanak vissza s iparkodjanak a szerailt elérni.

Aldzsalisz büszke lenéző tekintetet vetett az agára.

— Látszik, hogy nem vagy sem férfi, sem asszony; mert akár egyik volnál, akár a másik, tudnál bátor lenni.

Azzal arany kengyelének hegyét lova oldalába vágva, odanyargalt, a hol a legdühödtebb maenádok álltak, s küzdöttek a lovas odaliszkok ellen, egy párt lerántottak paripájáról, letépték ruháit s csufrá úgy ültették fel ismét lovára, arcczal hátra felé.

A szultána megállt előttük, büszke uralkodó tekintettel, mint egy félistennő.

— Kicsoda azon vakmerő, a ki engemet fel mer tartóztatni? kiálta csengő, átható szózáttal.

A bayadérek egyike oda állt eléje s egyik kezét csipejére téve, másikkal Gül-Bejázéra mutatott.

— Ime lássad! Gül-Bejaze az, a ki téged megállit, és kényszerit, hogy neki utat engedj.

Gül-Bejaze, kit a nők vállaikon oda hoztak, esengve rimánkodva, tördelt kezekkel könyörge a szultána előtt, mondva, kezeivel mutatva, hogy ő akarata ellen van itt, hogy ő ohajtaná magát megalázni a szultána arca előtt. Mind nem használt az. Szavait elnyelé a vad bacchansnök rikoltozása, s Aldzsalisz nem méltatá őt arra, hogy reá nézzen.

— Utczák söpredéke! kiálta Aldzsalisz indulatosan; mellyik gonosz szellem vette magát belétek, hogy azt kívánjátok, mikép a szultána Asszeki kitérjen egy halvány női báb elől?

— E nő előbbvaló, mint te vagy! felelt a bayadér.

— Előbbvaló, mint én? szólta Aldzsalisz elbámulva. Miért előbbvaló?

— Mert szebb, mint te vagy!

Aldzsalisz arca haragvörösre pirult e szavakra, míg Gül-Bejázeé fehér lett, mint a lilium, mintha amaz minden pirosságot elrabolt volna ettől. Amott a szégyen, itt az ijedség. Egy büszke nőnek azt mondani tizezer, húszezer ember előtt, hogy egy másik nő nálánál szebb!

— És hatalmasabb, mint te vagy! tetézte a böszült bayadér a gyalázatot; — mert ő Halil Patrona neje.

Aldzsalisz a düh kétségbeesésével emelé fel ökleit az ég felé, és nem tudott mit mondani; a tehetetlen boszú könyeket facsart ki szemeiből, s csak e könyek után birta rebegni:

— „Ez Achmed-átka!”

Midőn könyeket láttak a szultána szemeiben, egy percze elcsendesült mindenki; e néma pillanat csendjében egyszerre a héttornyú vár legmagasabb ablakából egy férfihang kiálta alá:

— „Aldzsalisz szultána!”

— „Hah! férfi! férfi!” ordítá egyszerre az egész tömeg felböszülten s egyszerre oda tekintének mind, — s azután babonás elcsendesüléssel suttogák, rögtön elcsillapuló morajjal:

— „Achmed, Achmed!”

Csak Aldzsalisz nem birta ajkain kibocsátani e nevet, bár szája nyitva maradt, a mint oda tekintte.

Achmed állt ott, a hét tornyú vár ablakában, azon Achmed, kinek kezeiben rettenetesebb hatalom van most, mint midőn a kormánypálczát tartá abban, mert átkok hatalma van az ő ujaiban; kinek elég ujjával mutatni arra, a kit nem szeret, hogy viruló ifjúságában elhervadjon; ki ha rálehell valakire, bár minő távol legyen az, összeesik és meghal és senki nem segít rajta, kinek csak ellensége nevét kell kimondani, hogy az kinokat érezzen minden belső részeiben, s kinek minden tekintetét Allah ártó angyalai őrzik, hogy a kire ráveti szemeit, el legyen kárhozva rögtön. Ispirizáde halála óta jobban félt tőle a nép, mint a mig a trónon ült.

Mély esend fogta el a tömeget. Senki sem mert szólani.

És Achmed kinyujtá kezét Aldzsalisz felé; a kik a szultána körül álltak, szent borzalommal kezdtek távozní mellőle, és ő maga sem merte felvetni szemeit.

— Köszöntsd e tiszta asszonyt, Aldzsalisz! hallatszék Achmed reszkető szava. Köszöntsd Halil Patrona nejét, és takard el előtte arcodat; mert ő férjének hű társa.

Ezt mo
népség felzu
tét, hogy Gü
Patrona neje

Aldzsa
Zokogva ve
elkövettek.

Mahmu
mosolygás a
Nem s

kellene-e fol

Mahmu

— Öh

Halil P
gye ajándéko

száz meg szá

Gül-Be

lankadt érzet

mig hattyu k

melly férje k

könyvet olva

jáze nem ism

nézi a széper

kel a kezdő l

tarka pillang

— Mi

— Tü

— Eb

szoktál regél

— Ug

— Eln

— Ha

czára, ki ölé

Mi van

könyvnek?

Nem re

Ezt mondva eltávozott az ablaktól Achmed, hova őt a zaj csalta ki, s a népség felzudult ismét s most már nem arra kényszeríték a szultána kíséretét, hogy Gül-Bejáze előtt utat nyissanak, hanem, hogy ők is kísérjék Halil Patrona nejét férje lakáig.

Aldzsalisz düh és szégyen miatt kétségbeesve érkezett vissza a szerailba. Zokogva veté magát a szultán lábaihoz, elmondva a gyalázatot, melyet rajta elkövettek.

Mahmud csak mosolygott az egész beszéd alatt, de ki tudja, mi volt e mosolygás alatt?

Nem szeretsz-e engem, hogy mosolygasz, midőn én sírok? Nem vérnek kellene-e folyni, midőn az én könyeim folynak?

Mahmud megsimogató gyöngéden a szultána fejét s mosolygva monda:

— Óh Adzsalisz, ki szedné le a gyümölcsöket éretlenül?

Látások a jövőbe.

Halil Patrona palotája erkélyén ül, melyet neki a szultán és a nép kegye ajándékozott. A nap lemenő félben van, az aranyszarv vitzükre felragyog, száz meg száz színes lobogó és vitorla libeglobog az alkonyi szélben.

Gül-Bejáze ott fekszik mellette az ottománon, szép fejét a boldogság lankadt érzetével hajtja férje kebelére, nagy szempilláit félig orczájára eresztve, míg hattyu karjával nyakába kúszik fel. El-elszenderül, de a hő szivdobogás, melly férje keblét emeli, felriasztja mindig. Halil Patrona egy nagy kapesos könyvet olvas, mellyben szép talik irással vannak írva czifra betűk. Gül-Bejáze nem ismeri ezt az írást, rá nézve idegen jegyek azok, de gyönyörködve nézi a szépen festett rózsza és lilium füzérekét, s a tali tarka madarakat, mikkel a kezdő betűk ki vannak szépen rajzolva, s alig veszi észre, hogy e szép tarka pillangós betűk millyen sötét árnyékot vetnek Halil arczára.

— Minő könyv az, melyet olvassz? kérdi tőle Gül-Bejáze.

— Tündérregék, bűvös mondák; felel Patrona.

— Ebből olvasod-e azon szép történeteket, miket esténként nekem el szoktál regélni?

— Ugy van. Ebből.

— Elmondod, majd, a mit mostan is olvastál?

— Ha fölébreds, — szól Halil s gyönyörködve néz a szép delnő arczára, ki ölében alszik el, — s tovább fordít a nagy könyvben.

Mi van abban? Mit tartanak e fényesen rajzolt betűk? Mi a neve ezen könyvnek?

Nem rege az, nem tündérmondák, nem mulattató mesék.

E könyv a „TAKIMI VEKAI.“

Ah ne kérdezd a müzümántól, hogy mi az a Takimi Vekai? mert elsomorodik rajta, s a mahomedán nő előtt ne említsd ezt a nevet, mert a könyv kiesik szeméből! A Takami Vekai a „jövendőmondás könyve“, melyet harmadfélszázad előtt megírt Szid-Achmed-Ben-Musztafa, s melyet ott őriznek a Muhamedije mecesetben, s csak a hatalmasoknak van alkalmuk azt színről színre látni *).

A pompás virágokkal rajzolt, arany himmelfestett betűk e sötét szavakat tartalmazzák.

„Takimi Vekai.“

(A jövendők lapja.)

„Huszonyolezadik napján a Rabi-Estani hónapnak, a Hedzsira 886-ik esztendejében (1481. Kr. után) én, Szid-Achmed-Ben-Musztafa, a Skutari Kaza yek-naibja (helytartó) és chodzsa-efterdár (palotai irnok), miután az Abdesztánt (ima előtti mosdást) elvégeztem, s kezeimet ég felé emelve a Fatehát (az Alkorán első fejezetét) elmondtam, felmenék az Ujuk Kúlé tornyába, mellyből egész Sztambulra lelátni, és ottan elmélkedni kezdék.“

„És ime megjelent előttem a proféta, és megilleté szemeimet és füleimet, hogy ne lássak és ne halljak egyebet, mint a mit ő parancsol látnom és hallanom.“

„És én leírtam azokat, a miket a proféta nekem mondott.“

„A gyaurok már látják az idegen hadak sátorait felvonva a Tsiragán piazcon, látják a félholdat leütve s a kettős keresztet felállitva a mecesetek tornyain, a Khaznét (a szultán kincstárát) kifosztva, az igaz hívőket a karadzsz (kivégeztetés) alá vetve. A Fanar negyedekben (hol a görögök laknak) már számlálják a napokat és mondják egymásnak: holnap!... holnap!...“

„De Allah az Isten, ki megvédi az ottománok padisahit. Odzsákjaik (lovassapatjaik) félelmet fognak szétterjeszteni. Allah akbár! Hatalmas az Isten!“

„És a bash-ráik, (hajóskapitányok), a rái-etterik (hajóvezetők), a bash-topidzsik (tüzérkapitányok), meg a beharik (kalózkodók) maguk is osztolni fognak a kincseken, miket a hitetlenektől vesznek el.“

„És a padisahk uralkodni fognak tizenhárom nemzet fölött **).“

„De támad im sötét felleg a hideg észak felől; egy ellenség jelen meg, félelmesebb és kitartóbb, mint a magyarok, mint a velenczések, mint

*) Ugyanerről Decsy Ozmanographiájában is van említés, csak hogy szerinte a törökök már a XVIII. század végére várták a jóslat teljesülését.

***) E tizenhárom nemzet azon idők szerint: török, szláv, oláh, arnót, görög, örmény, zsidó, tatár, arab, syriai, drúz, kurd és turkomán.

a persák. Gyöngé még most, mint a balkáni saskesely fiai, de majd-majd kiterjeszti szárnyait. Előre Szilidár Aga, Recsinbtár Aga, tegyétek kötelességeiteket (a szultán kard és kengyeltartói). Ti Ferikek (vezérek) gyűjtsétek össze a redifeket (tartalék). Ama férfiak, kik azon földről jönnek, hol a fenyvek és jegenyék emelik szük sudaraikat az ég felé, vágnak birni a meleg tájat, mellyen az olajfa, a fabago, a lestiszk, a terebinth és a pálmák koronái emelik az eget. Az apák fiaiknak ujjal mutogatják Sztambult, mint prédát, mellytől meghizzanak, gyöngé nők veszik kezökbe a kardot az ozmanlik ellen és harcolni fognak mint hősök! ámde még itt nem végződnek az ő napjaik napjai; ellent fognak állani, mint a szalamádra az égő parázs között."

„Az évek múlnak a világ felett; a gyaúrok tömegestül jönnek ismét, fenyegetőzve, de a diván azt mondja nekik: „o l m a z!“ Ez nem lehet. Az Anatoli Fanár és a Rumili Fanár magasából idegen hajóhadak közeledtét fogják jelölni."

„Sokkal későbbben leend az, minekutána huszonhárom padisah uralkodott a tizenhárom nemzet fölött, hogy Sztambul alá fog vettetni a hitetlenek jármának. Jaj! jaj nekünk! Örökké győzhetlenek maradtak volna ők, ha szilárd léptekkel jártak volna a Korán parancsai szerint; de jövendő idő, midőn a régi szokások feledékenységbe mennek, midőn új erkölcsök csúsznak a müzümánok közé, mint a csörgökigyó csúszik a rózsás kertbe. A hit nem ad többé erőt ama jég-emberek ellen, s ők bejönnek huszonnyolcz kapun a héthalom városába."

„Ime ezt fedezte fel én előttem a proféta, az El-Asször ima idejétől kezdve a meghereb (napnyugta) idejéig."

„Allah adjon üdvöt a világok urainak!"

. . . . Ezt mondja a Takimi Vekai.

Halil Patrona sokszor keresztül olvasta már e sorokat, csaknem minden betűjét ismeri már, s arról gondolkodik, arról álmodik és nem engedi lelkét megnyugodni azon örökké visszatérő eszmének forrongása alatt: ha e jóslatot meg lehetne czáfolni! ha erős kézzel a futó sors kerekébe lehetne kapni, s megállítani azt és elfordítani másfelé, hogy a mi a nap és hold teremtése óta a Thóra könyveibe meg van írva, ki legyen törölve onnan, és az őrangyalok más sorokat irjanak helyette.

Az eszme nem müzümánhoz illő; nem a kegyes lemondás eszméje, mellyel a mahomedán a jövendő iránt viseltetik, megnyugodva a sors határozataiban s nem törekedve halandó kézzel mindenható erők ellen küzdeni; nagy-ravágyó, világokat emelő gondolatok dúltak Patrona lelkében, mellyek nincsenek halandókra bizva. Szegénység az ember gondolatja; összerak egy világot

E könyv a „TAKIMI VEKAI.“

Ah ne kérdezd a müzümántól, hogy mi az a Takimi Vekai? mert elszorodik rajta, s a mahomedán nő előtt ne említsd ezt a nevet, mert a könyv kiesik szeméből! A Takami Vekai a „jövendőmondás könyve“, melyet harmadfélszázad előtt megírt Szid-Achmed-Ben-Musztafa, s melyet ott őriznek a Muhamedije mecsetben, s csak a hatalmasoknak van alkalmuk azt színről színre látni *).

A pompás virágokkal rajzolt, arany himmel festett betűk e sötét szavakat tartalmazzák.

„Takimi Vekai.“

(A jövendők lapja.)

„Huszonyolezadik napján a Rabi-Estani hónapnak, a Hedzsira 886-ik esztendejében (1481. Kr. után) én, Szid-Achmed-Ben-Musztafa, a Skutari Kaza yek-naibja (helytartó) és chodzsa-efterdár (palotai irnok), miután az Abdesztánt (ima előtti mosdást) elvégeztem, s kezeimet ég felé emelve a Fatahát (az Alkorán első fejezetét) elmondtam, felmenék az Ujuk Kúlé tornyába, mellyből egész Sztambulra lelátni, és ottan elmélkedni kezdék.“

„És ime megjelent előttem a proféta, és megilleté szemeimet és füleimet, hogy ne lássak és ne halljak egyebet, mint a mit ő parancsol látnom és hallanom.“

„És én leírtam azokat, a miket a proféta nekem mondott.“

„A gyaurok már látják az idegen hadak sátorait felvonva a Tsiragán piazon, látják a félholdat leütve s a kettős keresztet felállitva a mecsetek tornyain, a Khaznét (a szultán kincstárát) kifosztva, az igaz hívőket a karadzs (kivégeztetés) alá vetve. A Fanar negyedekben (hol a görögök laknak) már számlálják a napokat és mondják egymásnak: holnap!... holnap!...“

„De Allah az Isten, ki megvédi az ottománok padisahit. Odzsákjaik (lovas csapatjaik) félelmet fognak szétterjeszteni. Allah akbár! Hatalmas az Isten!“

„És a bash-ráik, (hajóskapitányok), a rái-etterik (hajóvezetők), a bash-topidzsik (tüzérkapitányok), meg a beharik (kalózok) maguk is osztozni fognak a kincseken, miket a hitetlenektől vesznek el.“

„És a padisahk uralkodni fognak tizenhárom nemzet fölött **).“

„De támad im sötét felleg a hideg észak felől; egy ellenség jelen meg, félelmesebb és kitartóbb, mint a magyarok, mint a velenczések, mint

*) Ugyanerről Decsy Ozmanographiájában is van említés, csakhogy szerinte a törökök már a XVIII. század végére várták a jóslat teljesülését.

**) E tizenhárom nemzet azon idők szerint: török, szláv, oláh, arnót, görög, örmény, zsidó, tatár, arab, syriai, drúz, kurd és turkomán.

a persák. Gyöngé még most, mint a balkáni saskesely fiai, de majd-majd kiterjeszti szárnyait. Előre Szilihdár Aga, Recsinbtár Aga, tegyének kötelességeiket (a szultán kard és kengyeltartói). Ti Ferikek (vezérek) gyűjtsétek össze a redifeket (tartalék). Ama férfiak, kik azon földről jönnek, hol a fenyvek és jegenyék emelik szük sudaraikat az ég felé, vágynak birni a meleg tájat, mellyen az olajfa, a fabago, a lestiszk, a terebinth és a pálmák koronái emelik az eget. Az apák fiaiknak ujjal mutogatják Sztambult, mint prédát, mellytől meghizzanak, gyöngé nők veszik kezökbe a kardot az ozmanlik ellen és harezolni fognak mint hősök! . . . ámdé még itt nem végződnek az ő napjaik napjai; ellent fognak állani, mint a szalamándra az égő parázs között."

„Az évek múlnak a világ felett; a gyaúrok tömegestül jönnek ismét, fenyegetőzve, de a diván azt mondja nekik: „o l m a z !“ Ez nem lehet. Az Anatóli Fanár és a Rumili Fanár magasából idegen hajóhadak közeledtét fogják jelölni."

„Sokkal későbbben leend az, minekutána huszonhárom padisah uralkodott a tizenhárom nemzet fölött, hogy Sztambul alá fog vettetni a hitetlenek jármának. Jaj! jaj nekünk! Örökké győzhetlenek maradtak volna ők, ha szilárd léptekkel jártak volna a Korán parancsai szerint; de jövendő idő, midőn a régi szokások feledékenységbe mennek, midőn új erkölcsök csúsznak a müzümánok közé, mint a csörgökigyó csúszik a rózsás kertbe. A hit nem ad többé erőt ama jég-emberek ellen, s ők bejönnek huszonnyolcz kapun a héthalom városába."

„Ime ezt fedezte fel én előttem a proféta, az El-Asször ima idejétől kezdve a meghereb (napnyugta) idejéig."

„Allah adjon üdvöt a világok urainak !"

. . . Ezt mondja a Takimi Vekai.

Halil Patrona sokszor keresztül olvasta már e sorokat, csaknem minden betűjét ismeri már, s arról gondolkodik, arról álmodik és nem engedi lelkét megnyugodni azon örökké visszatérő eszmének forrongása alati: ha e jóslatot meg lehetne czáfolni! ha erős kézzel a futó sors kerekébe lehetne kapni, s megállítani azt és elfordítani másfelé, hogy a mi a nap és hold teremtése óta a Thóra könyveibe meg van írva, ki legyen törölve onnan, és az őrangyalok más sorokat irjanak helyette.

Az eszme nem müzümánhoz illő; nem a kegyes lemondás eszméje, mellyel a mahomedán a jövendő iránt viseltetik, megnyugodva a sors határozataiban s nem törekedve halandó kézzel mindenható erők ellen küzdeni; nagy-ravágyó, világokat emelő gondolatok dúltak Patrona lelkében, mellyek nincsenek halandókra bizva. Szegénység az ember gondolatja; összerak egy világot

E könyv a „TAKIMI VEKAI.“

Ah ne kérdezd a müzümántól, hogy mi az a Takimi Vekai? mert elsomorodik rajta, s a mahomedán nő előtt ne említsd ezt a nevet, mert a könyvesik szeméből! A Takami Vekai a „jövendőmondás könyve“, melyet harmadfélszázad előtt megírt Szid-Achmed-Ben-Musztafa, s melyet ott őriznek a Muhamedije mecsetben, s csak a hatalmasoknak van alkalmuk azt színről színre látni *).

A pompás virágokkal rajzolt, arany himmelfestett betűk e sötét szavakat tartalmazzák.

„Takimi Vekai.“

(A jövendők lapja.)

„Huszonyolezadik napján a Rabi-Estani hónapnak, a Hedzsira 886-ik esztendejében (1481. Kr. után) én, Szid-Achmed-Ben-Musztafa, a Skutari Kaza yek-naibja (helytartó) és chodzsa-efterdár (palotai irnok), miután az Abdesztánt (ima előtti mosdást) elvégeztem, s kezeimet ég felé emelve a Fatahát (az Alkorán első fejezetét) elmondtam, felmenék az Ujuk Kúlé tornyába, mellyből egész Sztambulra lelátni, és ottan elmélkedni kezdék.“

„És ime megjelent előttem a proféta, és megilleté szemeimet és füleimet, hogy ne lássak és ne halljak egyebet, mint a mit ő parancsol látnom és hallanom.“

„És én leírtam azokat, a miket a proféta nekem mondott.“

„A gyaurok már látják az idegen hadak sátorait felvonva a Tsiragán piacozon, látják a félholdat leütve s a kettős keresztet felállítva a mecsetek tornyain, a Khaznét (a szultán kincstárát) kifosztva, az igaz hívőket a karadzs (kivégeztetés) alá vetve. A Fanar negyedekben (hol a görögök laknak) már számlálják a napokat és mondják egymásnak: holnap!... holnap!...“

„De Allah az Isten, ki megvédi az ottománok padisahit. Odzsákjaik (lovasszerepjáték) félelmet fognak szétterjeszteni. Allah akbár! Hatalmas az Isten!“

„És a bash-ráik, (hajóskapitányok), a rái-etterik (hajóvezetők), a bash-topidzsik (tüzérkapitányok), meg a beharik (kalózkodók) maguk is osztozni fognak a kincseken, miket a hitetlenektől vesznek el.“

„És a padisahk uralkodni fognak tizenhárom nemzet fölött **).“

„De támad im sötét felleg a hideg észak felől; egy ellenség jelen meg, félelmesebb és kitartóbb, mint a magyarok, mint a velenczések, mint

*) Ugyanerről Décsy Ozmanographiájában is van említés, csak hogy szerinte a törökök már a XVIII. század végére várták a jóslat teljesülését.

**) E tizenhárom nemzet azon idők szerint: török, szláv, oláh, arnót, görög, örmény, zsidó, tatár, arab, syriai, drúz, kurd és turkomán.

a persák. Gyöngé még most, mint a balkáni saskesely fiai, de majd-majd kiterjeszti szárnyait. Előre Szilihdár Aga, Reecinbtár Aga, tegyétek kötelességeiteket (a szultán kard és kengyeltartói). Ti Ferikek (vezérek) gyűjtsétek össze a redifeket (tartalék). Ama férfiak, kik azon földről jönnek, hol a fenyvek és jegenyék emelik szük sudaraikat az ég felé, vágynak birni a meleg tájat, mellyen az olajfa, a fabago, a lestiszk, a terebinth és a pálmák koronái emelik az eget. Az apák fiaiknak ujjal mutogatják Sztambult, mint prédát, mellytől meghizzanak, gyöngé nők veszik kezökbe a kardot az ozmanlik ellen és harczolni fognak mint hősök! . . . ámde még itt nem végződnek az ő napjaik napjai; ellent fognak állani, mint a szalamándra az égő parázs között."

„Az évek múlnak a világ felett; a gyaúrok tömegestül jönnek ismét, fenyegetőzve, de a diván azt mondja nekik: „olmaz!“ Ez nem lehet. Az Anatoli Fanár és a Rumili Fanár magasából idegen hajóhadak közeledtét fogják jelölni."

„Sokkal későbbben leend az, minekutána huszonhárom padisah uralkodott a tizenhárom nemzet fölött, hogy Sztambul alá fog vettetni a hitetlenek jármának. Jaj! jaj nekünk! Örökké győzhetlenek maradtak volna ők, ha szilárd léptekkel jártak volna a Korán parancsai szerint; de jövendő idő, midőn a régi szokások feledékenységre mennek, midőn új erkölcsök csúsznak a müzümánok közé, mint a csörgökigyó csúszik a rózsás kertbe. A hit nem ad többé erőt ama jég-emberek ellen, s ők bejönnek huszonnyolcz kapun a héthalom városába."

„Ime ezt fedezte fel én előttem a proféta, az El-Asször ima idejétől kezdve a meghereb (napnyugta) idejéig."

„Allah adjon üdvöt a világok urainak!"

. . . Ezt mondja a Takimi Vekai.

Halil Patrona sokszor keresztül olvasta már e sorokat, csaknem minden betűjét ismeri már, s arról gondolkodik, arról álmodik és nem engedi lelkét megnyugodni azon örökké visszatérő eszmének forrongása alatt: ha e jóslatot meg lehetne czáfolni! ha erős kézzel a futó sors kerekébe lehetne kapni, s megállítani azt és elfordítani másfelé, hogy a mi a nap és hold teremtése óta a Thóra könyveibe meg van írva, ki legyen törölve onnan, és az őrangyalok más sorokat írjanak helyette.

Az eszme nem müzümánhoz illő; nem a kegyes lemondás eszméje, mellyel a mahomedán a jövendő iránt viseltetik, megnyugodva a sors határozataiban s nem törekedve halandó kézzel mindenható erők ellen küzdeni; nagy-ravágyó, világokat emelő gondolatok dúltak Patrona lelkében, mellyek ninesenek halandókra bizva. Szegénység az ember gondolatja; összerak egy világot

a másik tetejébe, ezredéveknek épít; egy lengeteg szellő megüti és por lett belőle; miért gondol az ember a holnapi napra?

Az éj lassankint leszállt, a déleesti sugár mindig halaványabb lett a minarék félholdjain, végre egészen elsötétültek azok, a muezzim kiáltása hangzott a mecesetek tornyaiból.

„Allah Kérim! Allah akbár! La illah il Allah, Mohamed rasul Allah!“

(Az Isten felséges! Az Isten hatalmas! Egy az Isten és Mohammed az ő követje.)

S néhány percz mulva kiáltá ismét.

„Jőjjetek el népek az Istennek nyugalmába, az igazságnak helyére, jőjjetek el a boldogságnak hajlékába“ *).

Gül-Bejáze felébredt. Halil megmosá kezeit s arczát a Mehráb **) felé fordítva elkezdte imádkozni.

De hiába küldte el Gül-Bejázét magától (nőnek nem szabad jelen lenni férfiak imádkozásánál, sem férfinak, ha nők imádkoznak), hiába emelé ég felé kezeit, hiába térdelt és feküdt a földre arczezal, szívében más gondolatok jártak, ijesztő, háborító eszmék, hogy magában már azt gondolá, miként már azon Isten nem is él, a kihez ő imádkozik, hanem a mint itt e földön elronták birodalmát, ott az égben is megszüntetett az, s háromszor kellett újra kezdenie imáját, mert mind a háromszor félbeszakasztá azt a köhintés, s a félbeszakadt imát folytatni nem szabad. Még egyszer széttekinte az elsötétült városon s nagyon elszomorodék rajta, hogy egy félholdat sem látott sehol ragyogni, azzal bement, felkereste Gül-Bejázét s mesélt neki szép tündérregéket, miket ama talikos könyvből olvasott.

Másnap összegyűjté Halil titkos teremében mind azokat, kikhez bizalma volt.

Köztük volt Kaplan Giráj, (tigris) a krimi tatár fejedelmi család tagja, Musszli, az öreg Vunli, Mohammed Dervis és Szulali.

Szulali irta, a miket Halil mondott.

— Müzülmánok! Tegnap az Abdesztán előtt olvasék egy könyvet, a mellynek neve a Takimi Vekai.

— Jash Allah! — kiáltának fájdalmasan a mohamedánok mind.

— Eme könyvben az ottomán birodalom végromlása van megjósolva. Eljövendő az év, a nap, mellyen nem fogják Allaht dicsérni e földön és a szökőkutaknál gulyák kolompolása hallik, és a tornyokban csengetyük és haran-

*) Deösi, Ozmanographia.

**) Mutatóablák, mellyek Mekka fekvését jelölik, a merre fordulni kell a mahomedánnak, mikor imádkozik.

gok, miknek szavát Allah gyűlöli. Az igazhivők fejeivel a gyaurok fognak tekézni és sirjaik tetejébe házakat építenek.

— Mash Allah! legyen meg az Isten akaratja, — szólt az öreg Dervis Mohammed reszketeg hangon; — akkor mindnyájan a paradicsomban leszünk, fenn a hetedik égben, mellynek földje tiszta lisztláng, ámbra, pézsma és sáfrányból vagyon, és kövei hyacint-kövek és kavicsai igazgyöngyök, mellyet a Tubafa boldogságos árnyéka fedez, aranyvirágu ezüstlevelü édes gyümölcsü fa, mellynek tövéből téj méz és bor fakad; hol a proféták Mahommed, Jézus és Mózes hajlékai épültek kimondhatatlan szépségben, és minden igazhivő hajlokára lehajolnak a szent fa ágai, mellynek gyümölcsei el nem fogynak, meg nem asznak, el nem rohadnak soha, és itt fogunk együtt e fényes paradicsomban lakni, hol minden igazhivőnek palotája lesz, és minden palotában hetvenkét ifju gyöngé hűri fog eléje mosolyogni, ifju, örökké szép szüzek, kiknek arczán soha ráncz nem támad, s kik százszorta érzékenyebbek a földi asszonyoknál.

Halil csendes lélekkel hallgatá végig az ősz Vunli beszédét a paradicsom örömeiről.

— Mind szép az és mind való, a miket mondtál, de eszedbe jusson az, mit a proféta meghagyott a bűnök és érdemek megítéltetéséről. Midőn az A z r á el angyal csendesen elválasztja testeinket lelkeinktől s eltemetnek bennünket fejünkhöz ültetve a kettős sirkövet, mellyre ez van írva: „D á m e A l l a h h u t e á l a R e m a é t i“ (Isten legyen neki örökké kegyelmes), oda jő hozzánk a két vizsgáló angyal, M o n k e r és N a k i r. És kérdezni fogják tőlünk, hogy tölténk be a proféta parancsait? Mi felelni fogunk reszkető ajakkal. És a midőn azt fogják kérdeni, hogy védelmeztétek meg az igaz hitet, hogy védelmeztétek meg a hazát a hitetlenek ellen? mit fogunk felelni akkor? Boldogok, a kik így felelhetnek: „én megtettem mindent, a mi rám bízottott,“ az ő lelkeik az I z m a i l k ú t j á b a n fogják elvárni a végítéletet; de a kik azt felelik: „én láttam a veszélyt, melly az ozmán népet fenyegette, hatalmamban volt segiteni és nem tevém azt,“ annak testét v a s v e s s z ö k k e l verik meg az angyalok, s lelkét bevetik a M o r h u t v e r m é b e, s ott fog vesztegelni az ítéletnapig. Es midőn az I z r a f i l angyal tárogatója megzendül, s megjelen a c s o d a k é p S á f a hegyéről felírva az emberek homlokára e szót „M ú m e m“ (hivő) vagy G y a ú r (hitlen), midőn eljön az A l - D a l l a j a (Antichristus) s eltörli az ozmánok népét; midőn leszáll a K r i s z t u s a mennyből s megöli az A d a l l a j á t, midőn eljönnek a G ó g és M á g ó g h a d a i, s kiirtják a Krisztus hívőit és kiüszsák a folyók vizeit s végre mindenkit leöldös a M ó h d i, akkor a hegyek romlásánál, a csillagok hullásának napján, midőn G á b r i e l és M i c h á e l ő r a n g y a l o k felnyitják a sirokat és Allah színe elé vezetik a reszkető halovány arczokat egyenkint, kik átlátszók lesznek, mint

a kristály és minden gondolat meglátszik sziveikben; mit fogtok felelni akkor, ti kiknek hatalmatokban áll Mahomet birodalmát megtartani, kiknek kezébe adatott a kard és fejébe az ész, hogy tartóssá tegyétek azt, ha majdan kérdezni fogja az érekszózát: „láttátok-e a romlást és segítettetek-e rajta?“ mit használand akkor elmondanod ősz Vunli és ti többiek, hogy soha sem mulasztottátok el az Abdesztán, Güzül és Thüharet mosodását, sem az ötrendbeli namazát imáit; hogy megtartottátok a Ramazán böjtöt, és a Bejrám ünnepet; hogy bőven kiosztottátok a Zakátot (törvényparancsolta alamizsnát) és a Szadakátot (önkéntes alamizsnát); hogy ennyiszor megennyiszor zarándokoltatok a Mekka-i Kábához (hol Mahomet született), csókoltátok a bünboesátó fekete követ, ittatok a Zenzemet kútból (Hágár kútjából), s megkerültétek hétszer az Arafát hegyét, s hajigáltátok a köveket az ördög ellen a Dsemret völgyében, ha ezen kérdésre nem tudtok megfelelni? mert ki mit vétett Isten ellen, megbocsátja neki Isten, ki vétett felebarátja ellen, megbocsáthatja neki az, de a ki vétett önmaga ellen, kitől kérjen az boesánatot? Jaj tinektek és jaj minekünk mindnyájunknak, kik látunk, hallunk és mégis álmodunk. Mert midőn az Alsirát hidra fogunk lépni, mellynek beretva élén minden igazhivő átfut a paradicsomba, minket ez egyetlen bün terhe leránt a mélységbe, a pokolba és nem az első pokolba, a Jehennába, hol az igazhivők bünödnek, nem a Ladhánába, hol a zsidók lelkei tisztulnak, sem a Hotámába, hol a keresztyének vezeklenek, és nem a Száirba, melly az eretnekeké, sem a Szakárba, mellyben a tűzimádók átkozzák a tüzet, és nem a Jahimba, melly a bálványimádók bömböléseitől hangzik, hanem a legmélyebb, a legátkozottabb, a hetedik pokolba, mellynek neve az Al-Haviját, hol azok fetrengenek, kik csak szájjal vallották a hitet és sziveikkel nem érzék azt soha; mert hazugságot imádkozánk, midőn azt mondók, hogy imádjuk Allah-t és templomait meghagytuk fertőzteni!

E szavak megrendíték az egybegyültek lelkeit. Minden mondat a moslem fogalmak legsúlyosabbikát adta elő; politicájuk, vallásuk, közéletük sarkpontjaira kötött háló volt az, melylyel Halil Patrona megkötözé sziveiket, hogy kezeiket keblökre téve, meghajoljanak előtte és mondják:

„— Parancsolj velünk és mi tenni fogunk. (Folytatjuk.)

PALÓCZ ALFÖLD.

TÁRKÁNYI BÉLÁNAK LÁTOGATÁSOM EMLÉKEÜL.

LISZNYAI KÁLMÁNTÓL.

Hej a síkon, itt lakom én,
 Az öreg Mátra allyában,
 A rónaság elejében,
 Az alföldség pitvarában.

Itt lakom én egy kis tanyán,
 Itt születtem kinn a pusztán,
 Jászolban, mint a kis Krisztus,
 Zsuzsoratlan szénán, szalmán.

A szellő volt az én dajkám,
 A délibáb meg takaróm;
 A vadgalambokkal együtt
 Nevelkedtem az ugaron.

Nem voltam én soha schol,
 Sose láttam falut, várost,
 Csak a Bagi putricsárdát,
 S benne a betyár kocsáróst.

Itt lakom, hol a csillagok
 Beugrosnak a búzába,
 A holdfényes kalásztenger
 Kék virágos hullámába:

A pacsirták álmaihoz,
 Kikkel ottan együtt alszom;
 S eljár a hajnali szellő,
 Hogy felköltson, felsohajtson.

Furolyámnak se hagy békit
 Csiklandozza szép kis száját,
 S az, azt gondolja én vagyok,
 S nótámból egyikét hangot ad.

Furolyaszó, madarének,
Virág, álom, boldogságom;
Meg egy ismeretlen madár,
Meszmesse *) a kék lapályon.

Minő lehet, sose láttam,
Csak a nótáját hallgatom,
Törököt **) raktam szét a mezőn,
Hogy talán majd megfoghatom.

Igy szól: csingilingi, kongbong,
S még másképen, nagyon szépen,
Mintha szívem táját ezer-
Jófümézzel kennék épen.

Hangja, mint a friss hajnali
Pára, úgy árjalog felém:
Micsoda madár ez?! ha Éds
Szülém volna megkérdeném.

De én csak egy kocza-suhancz ***)
Vagyok a pusztai tanyán,
Senkimsemmin, hej csak egy kis
Testvérem, a kis furolyám! —

— Mátra allyán járja ez így,
Papsajtos †) Istenmezőn ††) túl,
Itt született a rónatáj
Nagy egyenes igazságtúl.

Hol a láthatár nem más, mint
Ég s föld közt egy szép ölelés:
Itt lakom én, hol kedvére
Nyújtózkodik a teremtés.

*) A két messzét nagyításul összevonva mondják.

**) Török, madárfogó szer lószórból.

***) Olyan találtképelele anyátlan, szegény árva, s még kis gyerek korában felfogadott

†) Nem igen termékeny.

††) Egy hevesmegyei falu, még a hegyes völgyes határszélén.

ASPERN.

VAS GEREBENTŐL.

Valamelyik europai nagy városban egy hidnak végén nyikorgott egy koldus kezében a hegedű, mellynek az a csodálatos hatása volt, hogy a legtöbb elmenő nem a zsebébe nyult, hanem füleit fogta be: „Átkozott hegedű“ mormogák a járókkal, s ezzel odább mentek.

Jön aztán a többek közt egy sovány alak, s alighogy füleibe csapódnak az irgalmatlan hangok, kiválik a többi közül s az öregtől elkérvén a hegedűt, rövid készülődés után olyan nótát huzott, hogy a ki orvosságért szaladt még az is megállt.

— Mennyei hangok! — suttogák a bámulók, s fényes ezüstpénz tölté meg nemsokára a kalapot, de még melléje is lefolyt.

A művész megelégte a hatást, átadta hegedűjét a koldusnak s köszöntvén a bámuló közönséget, melly e rövid zenélynek részvétteljes tanuja vala, egykedvűen odább sietett el.

— Ki volt ő? — kérde szomszéd a szomszédtól.

— Paganini! — mondja egyvalaki, teljes gyönyörével azon hangoknak, mellyeket néhány perczel előbb a hegedű adott, s aztán folytatásképen mondá: „Ez tud ám a hegedűvel bánni.“

Még mindig az 1809-ki korszakban vagyunk; május 20-án estve Aspern alatt táborozott az osztrák sereg, előestéjén lévén egy irtoztató véres napnak, mellyben Aspern több mint tizszer esett el és vétetett vissza.

Másnap körülbelől hatvan ezer ember halt meg.

Óriási temető egy apró falu mellett.

Vesztett csaták folyama volt ez, s a francia sereg diesszomjas tábornokai az osztrák faluk neveiből szedték a hercegi czimet; így lett egyik vagrámi herceg.

Élénk mozgalom volt a francia tábornokok között, s kettő három is vágyott a másik napra; úgy látszott, hogy Aspern nem rosszul hangzó név, hogy azon neven egy embert hercegneknak ismerjen a világ,

Késő este volt, vagy jobban mondva: éj! s az egyes ezredek rendeltetésök helyén álltak. Égtek a tábortüzek, mellyek egyikénél két egykedvű katona hasalt végig fehér köpönyegén; az egyiknek bajusza közül ollykor jókora füst csapott ki, mit egy kurta szárúból szopott ki.

A mint látom, mindenik a fejét csóváltgatja, de a szájuk csipetnyit sem mozdul.

Mindig erősebben jött a füst, s mintha a gondolatok mázsakint nyomnák a főt, a két vitéz könyökére támaszkodik, hogy a fejét megdűleszthesse.

Még erősebben jó a füst, a vonások szokatlanul összezsomósódnak, s az egyik katona a kezében levő piszkafával egész dűhvel a tűznek közepére vágott.

Szétcsapott a szikra, mire mind a kettő önkénytelenül fölugrott, még az a huszár is, ki néhány lépésnyire ülven, két paripát tartott.

— Majd holnap, pajtás — mondának egymásnak s ezzel elváltak.

— Kik voltak ezek? — kérdi egy elszármított gyalog a huszártól; — ez egyik vagymi a Benyovszky regementből az obester.

— Mit kérde, ha tudod? — mondja egykedvűen a huszár.

— Kérde, mert a másikat nem ismerem, — okoskodék amaz.

— Akaszd föl magadat, ha még azt sem ösmered — mondja a huszár.

— Nem tom honnét ösmerném, mikor ma értem a regementhez; mindössze is háromhetes katona vagyok.

— Az már más e c s é m! — szólt foghegyről a másik.

— No hát mondja most meg jó barátom, hogy ki volt az, a ki a tűzbe csapott.

— Vedd le előbb a fejedről azt a dult száju süveget, a mit lótni futni tettél föl; mert míg az a fejedben lesz, meg nem mondom.

— Azt is megteszem — mondja a jó fiú, gondolván, hogy valami nagyot hall, — tehát ki az?

— Simonyi ó b e s t e r, a huszárok szentje.

A gyerek markában feledte a sapkát, s nagy csodálkozva ment el a maga tanójára.

Kezdődött másnap a véres munka, a halál valami felhőre hasalva nézte a dolgot, — ez a legkényelmesebb munka — gondolá magában, — mert egyik ember a másikat ölte.

Aspern tizedszer esett el, s ugyanannyiszor verettek vissza a francziák. Már a nap is megundorodott, s a hegyek közé sietett; de az emberek elfeledtek az éj nyugalma gondolni, hisz annyi ezer pajtás feküvék a vetetlen ágyon.

Még egy erőlködés kell e népnek mára, különben nem nyugszik.

Aspern oldalából lassudan mozdul egy hosszú vonal; miért olly fáradt e vilámszárnyu nép? hát nem ők a Simonyi huszárok.

Simonyi ezredes most vált még néhány szót három zöld tollas tábornokkal, kik a vén ezredes orczájában egy „igen“t keresnek.

Az ezredes megteszi köszöntését, a három zöld tollas nyugodtan nyargal el, csak néhányszor néznek vissza azon emberre, ki egy nehéz munkát vállalt föl e napra.

Megállt az ezred; a jobb szárny csendes volt; azonban látszott észrevenni a fölhőt, melly Loban felől mozog. Négy ezred könnyü lovas tette kifejlődéseit; s egy erős álgytelep vágatott elő, elhozván azt a maradék golyót, mit a mai napra vacsorára szántak.

Vigyázz! — kiálta végig a soron Simonyi ollyan erős hangon, melly még az ágyudörgésbe is bele mer szólni.

Megállt az ezred, várván, hogy az öreg mit mond? most mikor illyen tüzre várakoztak, az öreg nem tudta megállni bucsúztató nélkül.

— Ha tudnám — szólt Simonyi — hogy van itt ollyan ló, a mellyik futni merne, míg az én lovam nem mozdul; még a lovat is agyon lövetném. Azért ha van itt valami rekruta, ki nem tud vesztég maradni: szálljon le, ne rontsa a lovat.

Egy ember sem szállt le.

— Nem ugy küldtelek benneteket, hanem hívtalak; és ha itt vagyok veletek, majd azt is megmondom, meddig maradjunk itt.

— Hallod az öreget — sugdozák egymásnak.

— Négy regement mozog amott — mondja odább — ezek aztán már tudnak em-

berséget, ösmernek minket... tudják, hogy mi vagyunk a magyar huszárok, kevesebben el sem mernek jöni.

Az egész hosszú sorban megmozdultak a paripák; tán érezték a gazda sarkantyuját.

— Megfogadtam magyar becsületre, hogy ezen helyben várjuk meg a legutolsó golyót, mit azok kilőnek. Nem tom meddig tart; gyujtsatok pipára!

A legénység vigan szedegette elő tüzszerszámát, s míg az ellenséges ágyúk bömbölének és szakadatlan szórták feléjük a golyót, pipára gyujtának. Maga Simonyi is elővette tegnapesti kurtaszáru pipáját és a bodor füstöt vigan eregette.

Még a vérszomjas halál is megcsóválta fejét a felhőkben, mikor a jó fiukat pipázgatni látta.

A francia ágyúk azonban mint a mákot szórták ki a golyót.

Kiszedte a vámot a halál; de a sor mozdulatlanul állt még.

Gondolkodott az öreg, hogy valjon volt-e valaha ilyen tűzben; de még maga sem emlékezett ilyen borzasztó nagy tűzre;... azon közben pedig pipájában a tüzet egykedvűen alább nyomogatta.

Ujabb zápora szakadt a golyónak, az öreg azt mondja magában, — ezek boldok, a holnapi golyót is elhozták. S nehogy a legénység elunja magát, kivesz a tarsolyból egy fényes tallért, s egy rekrua felé kiálta:

— Látod ezt a tallért; ég-e még a pipád?

Ezen szónál egy golyó második ugrásában az ezredes alól kapta ki a lovat; hogy az öreg alig tudott kikerülni szegény pára alól; ekkor azt mondja a rekrua az obesterek, ki a pipáját még mindig a szájában fogta.

— Obester uram! hát az üvé ég-e?

— Tied a tallér, — válaszolt az öreg, mikor ujabb lovon ülve a homlok elé nyargalt.

Az alkonyat szürkülése mozdulatlan lelé a huszárokat; ekkor rögtön megszűnt az ágyuzás, és a négy lovas ezred sajtászerű hullámzással röpiült körülzárnyalandó Simonyit.

Alig öt-hatszáz lépés az egész köztér; a parancsszó elhangzik... a huszárok vonala középen ketté válik, rézsutos irányban a két szárnynak vágván, míg a közép nyílás harmincz ágyúnak torkát nyitja fel, melly irtóztató zenéjével a francia lovaság középpontjába lö.

Még rohan a nagy tömeg, de a másik lövés a kit élvehagyott visszafordul a szakadozott sorból, mert ölnyi hézagok, ürülések, s ilyenkor sorakozni épen lehetlen.

A két szárny az irtóztató ágyubödülésben megzavarodván, a középtest után nyargalt vissza, hátán hordva azon szörnyü vágásokat, mellyeket a huszárok harmarjában és olly jó kedvvel kiosztogathattak.

Lassankint elfoglalá a tért a naphosszán elfáradt gyalogság, s édes jóízűen szemlélődött az ellenség futásán.

Egyetlen egy négyszög áll még, a Benyovszky ezred, a hatodik rohamot állja ki.

A francia parancsnok harsányan kiáltja, hogy adják meg magukat.

Egy irtóztató puskaroppanás volt a válasz; mire a füstgomoly eloszlott, maga maradt az ezred: a Benyovszky ezred.

Ismét égnak a tábortüzek, mellyek egyikénél szemközt ül a tegnapesti két ezredes, kezét szoritanak, mint a kik évtizedek óta nem látták egymást.

Előttevaló este egyik sem hitte, hogy még kezét fogjon; mindenik tudta, millyen veszélyes helyzet vár rá.

A főherczeg két segédtsízt kíséretében nézte meg a kinyugvó csapatokat; a két ezredes gyorsan fölkelt és elébe sietének az érkező vezérnek.

— Simonyi! — mondja a főherczeg — ez nagy tüz volt.

Az ezredes nem szólt; félt, hogy azt találják gondolni, hogy dicselkedni akar.

— Én ismerem már igen a magyar katonát, — mondja a főherczeg örömtelt arcczal.

— Én is! — mondja Simonyi önkénytelenül.

— Én sokat vártam az ezredtől, de a mai több volt, mint a mit hittem.

— Tettünk a mit lehetett.

— Csuda volt az; két csuda egy nap, ezredesek! — szólt a másikra is egy kegyteljes pillantást vetvén, mert az a Benyovszkyak ezredese vala, s aztán ismét Simonyihoz szólva — önnek úgy látszik, katonái irányában talizmánja van?

— Főnség! — mondja Simonyi — kevésből áll az a titok.

— S mi volna az? — kérdi a főherczeg.

— Hogy tudjon az ember a nyelvükön beszélni.

AZ ÁLLANDÓ MŰTÁRLAT.

(NOV.—DEC. KÉPEK.)

Talán nem kedvetlen dolgot teendünk olvasóink előtt, ha szemlét tartunk olykor a pesti műegyesület által rendezett műtárlatban (feldunasor 8. sz.) kiállított képek fölött. Bírálatot adni művekről nem fogunk. Egyedüli célunk az ismertetés, s figyelmet gerjeszteni a jelesebb — kivált hazai művészekről került — festmények iránt.

A nov. 15-től dec. 13-ig kiállított művek közt legelőször ragadja meg a látogató figyelmét Erzsébet bajor kir. hgasszonynak, ő cs. k. Felsője magas arájának Halbig által Münchenben készített mellszobra. A mű remek. A leendő császárné gyermekded arcára kora feletti komolyság fátyola borul, s kedves vonásaiban mennyei szívjóságot olvashat a psycholog.

— A metszetek közül csak a műegyesület 1853-ra készített jutalomképét emlitjük, — Mátyás bevonulása Budavárba — mellyről szakértőtől hallottuk az észrevételt, hogy háttére kellőnél nagyobb világosságban áll.

Az öt aquarell közt legérdekesebb Nissen „vadászjelenete a tiroli havasokon“ (9 szám alatt).

Olafestmény 32 darab. Ezek közt a legjelesbek: Altenkopftól Bécsből a magas Zöll Berchtesgaden mellett“ (36.) Ammerling „csoportvezére“ szinte Bécsből; mellyben azonban minden festményi jelessége mellett is, nem tudjuk föltalálni a karaktert; szerintünk ha fegyver helyett poharat fest vala a művész, képe ép úgy beillik kocsmahősnek, mint csapatvezérnek. Märthler bécsi „fürdőleány“-ánál (39.) szebb és jobb a Molnáré (31.) Haanen Remitől Bécsből 3 jeles mű van: „Ten-

geri látkép" (40.) „sziklabércz holdvilágnál" (41.) és „hollandi téli tájkép" (42.) Tájékeket adtak még: Hansch A. Bécsből (38.) Trippel A. Berlinből (39.) Fritsch (20.) Swoboda (17.) es Gurlitt (15.) mind Bécsből. Adler (24.) és Klimkovics (10—11) Pestről, arcképeket állítottak ki; Strommayer és Grimm tanulmányföket (12—18) Csendéletet Schäffer Béla (28.) Marastoni J. (19.) és Schuszter J. (16.) festettek.

Az eszményi és életképek közt Fischbach „szegény hárfás gyermeke" (32.) Bécsből, olly eleven kép, hogy előtte megállva, szinte zsebbe nyúl az ember, alamizsnát adni a rongyba takart árva lantosnak. E kép Bécsből jött. De hány ilyen árva lantos van Magyarországon is! . . . Ugyancsak Fischbachtól jó színezés az „esketés-hezi menet" (34.) Borsos „megsebesített vitéze" mind hűség, mind ecsetelés tekintetében, egyik kitünőbb képe volt e havi műtárlatnak, (30.) Párizsból Löffler két kedves képet küldött; az egyik (27.) egy hölgy, kedvesének eltakart képéről vonja szét a függönyt, arczán és ajkai körül a szerelmi sovárgás hiven adott vonásaival; — másik képen (26.) egy leány levelet irat egy irnok által szeretőjének. Lesütött szemmel ül a szegyenlős leány, mintha „mondaná is" a mit iratni akar; az irnok ajkain ravasz mosoly játszik, s papirosáról hamisan pislog föl szép vendégére. Igen hű festés. — Pettinghofentől, szinte Párizsból van egy „életkép" (21.)

Orlai Petrics S-tól, az állandó műkiállítás megnyitás óta most veszszük az első képet, mellyet nevezett hazánfia jelenlegi tartózkodása helyéről, Bécsből küldött be. (23.) Csatába indul az ifju lovag. Mielőtt lóra ülne, a tornáczon utolsó istenhozzádot mond családjának. Szülője, az anyai szeretet egész fájdalomával, zokogva hajol fia vállára; lábai elé nővére borúlt; háta mögött kis öccse törülgeti keze fejével kisirt szemeit; a folyosó alól megilletődve nézi a jelenetet egy öreg szolga. Az ifjú vitéz egyik kezében anyját, másikkban elébe borult hugáét tartva, arczával vigasztalólag hajlik hátra anyja felé, s mosolylyal, de mellybe művészileg van fölolvastva az elválás palástolni akart fájdalma, biztatja őket a közel viszontlátással; míg a keményebb szívé ősz apa indulásra sürgeti a fiút, s jobbájával mutat előre, hol az udvarban lovásza várja a zablyán tartott türelmetlen harezi ménnel, s a hegyek felé, hol bajtársai az ifjunak már jó tova haladtak. Ez a tárgy, mellyet a művész ecsetelt; s bizvást mondhatjuk, mikép a kidolgozás a tárgyhöz méltóan sikerült; s szép előhaladását tanúsítja Orlainak, kinek ismert tehetségétől s előre törekvő szellemétől jogosítva vagyunk még szebbeket és jobbakat is várni. Nem válhatunk meg képétől, hogy vissza ne pillantsunk az urát váró lóra, melly olly hivólag néz késlekedő lovagjára, s mellyen a türelmetlenség olly beszélőleg van ecsetelve, hogy indulatot állatban jobban kifejezni alig lehet. A kép ára becséhez képest, igen szerényen van megszabva. —

A kitünőbb festmények közt megkell még említenünk Lotz K-tól a „lóitatást", (25.) és Molnár „karaván"-ját (22.)

Van-e olvasóink közt sok részvényese e jótékony egyesületnek?

Olly csekélység az évi betétel s úgy visszafizeti magát, hogy egy vállalat sem bizonyosabban!

Egy műegyesületi részvény díja 5 pft egy évre. Vidékiek is beküldhetik igen könnyen, minden olly pesti bolt előtt, hol részvények vásárolhatók, ki van ez függesztve papiroson. Egy 5 ftos részvény birtokosa kap okvetlenül egy szép metszett képet, melly legalább is megér annyit, mennyi a részvény ára; tehát már ezzel magával vissza van fizetve az 5 ft. Ezen kívül minden részvény száma játszik azon sorsolásban, mellyet az egyesület a választmánya által megvásárlott legjelesebb ké-

Ismét égne a tábornokok, melyek egyikénél szemközt ül a tegnapesti két ezredes, kezét szorítanak, mint a kik évtizedek óta nem látták egymást.

Előttevaló este egyik sem hitte, hogy még kezét fogjon; mindenik tudta, milyen veszélyes helyzet vár rá.

A főherceg két segédtsízt kíséretében nézte meg a kinyugvó csapatokat; a két ezredes gyorsan fölkel és elébe sietének az érkező vezérnek.

— Simonyi! — mondja a főherceg — ez nagy tüze volt.

Az ezredes nem szól; félt, hogy azt találják gondolni, hogy dicsekedni akar.

— Én ismerem már igen a magyar katonát, — mondja a főherceg örömtelt arccal.

— Én is! — mondja Simonyi önkénytelenül.

— Én sokat vártam az ezredtől, de a mai több volt, mint a mit hittem.

— Tettünk a mit lehetett.

— Csuda volt az; két csuda egy nap, ezredesek! — szól a másikra is egy kegyteljes pillantást vetvén, mert az a Benyovszkyak ezredese vala, s aztán ismét Simonyihoz szólva — önnek úgy látszik, katonái irányában talizmánja van?

— Főnség! — mondja Simonyi — kevésből áll az a titok.

— S mi volna az? — kérdi a főherceg.

— Hogy tudjon az ember a nyelvének beszélni.

AZ ÁLLANDÓ MŰTÁRLAT.

(NOV.—DEC. KÉPEK.)

Talán nem kedvetlen dolgot teendünk olvasóink előtt, ha szemlét tartunk olykor a pesti műegyesület által rendezett műtárlatban (feldunator 8. sz.) kiállított képek fölött. Bírálatot adni művekről nem fogunk. Egyedüli célünk az ismertetés, s figyelmet gerjeszteni a jelesebb — kivált hazai művészekről került — festmények iránt.

A nov. 15-től dec. 13-ig kiállított művek közt legelőször ragadja meg a látogató figyelmét Erzsébet bajor királynének, ő cs. k. felsége magas arájának Halbig által Münchenben készített mellszobra. A mű remek. A leendő császárné gyermekded arcára kora feletti komolyság fátyola borul, s kedves vonásaiban mennyei szívjóságot olvashat a psycholog.

— A metszetek közül csak a műegyesület 1853-ra készített jutalomképét említjük, — Mátyás bevonulása Budavárba — mellyről szakértőtől hallottuk az észrevételt, hogy háttere kellőnél nagyobb világosságban áll.

Az öt aquarell közt legérdekesebb Nissen „vadászjelenete a tiroli havasokon“ (9 szám alatt).

Olajfestmény 32 darab. Ezek közt a legjelesbek: Altenkopftól Bécsből a magas Zöll Berchtesgaden mellett“ (36.) Ammerling „csoportvezére“ szinte Bécsből; mellyben azonban minden festményi jelessége mellett is, nem tudjuk föltálni a karaktert; szerintünk ha fegyver helyett poharat fest vala a művész, képe ép úgy beillik kocsmahősnek, mint csapatvezérnek. Martler bécsi „fürdőleány“-ánál (39.) szebb és jobb a Molnáré (31.) Haanen Remitől Bécsből 3 jeles mű van: „Ten-

geri látkép" (40.) „sziklabércz holdvilágnál" (41.) és „hollandi téli tájkép" (42.) Tájképeket adtak még: Hansch A. Bécsből (38.) Trippel A. Berlinből (39.) Fritsch (20.) Swoboda (17.) és Gurlitt (15.) mind Bécsből. Adler (24.) és Klinkovics (10—11) Pestről, arczképeket állítottak ki; Strommayer és Grimm tanulmányföket (12—18) Csendéletet Schäffer Béla (28.) Marastoni J. (19.) és Schuszter J. (16.) festettek.

Az eszményi és életképek közt Fischbach „szegény háriás gyermeke" (32.) Bécsből, oly eleven kép, hogy előtte megállva, szinte zsebbe nyúl az ember, alalmaznát adni a rongyba takart árva lantosnak. E kép Bécsből jött. De hány ilyen árva lantos van Magyarországon is! . . . Ugyanesak Fischbachtól jó színezés az „esketés-hezi menet" (34.) Borsos „megsebesített vitéze" mind hűség, mind esetelés tekintetben, egyik kitünőbb képe volt e havi műtárlatnak, (30.) Párizsból Löffler két kedves képet küldött; az egyik (27.) egy hölgy, kedvesének eltakart képéről vonja szét a függönyt, arczán és ajkai körül a szerelmi sovárgás hiven adott vonásaival; — másik képen (26.) egy leány levelet irat egy irnok által szeretőjének. Lesütött szemmel ül a szégyenlős leány, mintha „mondaná is" a mit iratni akar; az irnok ajkain ravasz mosoly játszik, s papirosáról hamisan pislog föl szép vendégére. Igen hű festés. — Pettinghofentől, szinte Párizsból van egy „életkép" (24.)

Orlai Petrics S-tól, az állandó műkiállítás megnyitás óta most vesszük az első képet, melyet nevezett hazánfia jelenlegi tartózkodása helyéről, Bécsből küldött be. (23.) Csatába indul az ifju lovag. Mielőtt lóra ülne, a tornáczon utolsó istenhozzádot mond családjának. Szülője, az anyai szeretet egész fájdalomával, zokogva hajol fia vállára; lábai elé nővére borult; háta mögött kis öccse törülgeti keze fejével kisirt szemeit; a folyosó alól megilletődve nézi a jelenetet egy öreg szolgál. Az ifjú vitéz egyik kezében anyját, másikkban élébe borult hugát tartva, arczával vigasztalólag hajlik hátra anyja felé, s mosolylyal, de melybe művészileg van fölolvastva az elválás palástolni akart fájdalma, biztatja őket a közel vizionlátással; míg a keményebb szívű ösz apa indulásra sürgeti a fiút, s jobbájával mutat előre, hol az udvarban lovásza várja a zablyán tartott türelmetlen harezi ménnel, s a hegyek felé, hol bajtársai az ifjunak már jó tova haladtak. Ez a tárgy, melyet a művész esetelt; s bizvást mondhatjuk, mikép a kidolgozás a tárgyhöz méltóan sikerült; s szép előhaladását tanúsítja Orlainak, kinek ismert tehetségétől s előre törekvő szellemétől jogosítva vagyunk még szebbeket és jobbakat is várni. Nem válhatunk meg képétől, hogy vissza ne pillantsunk az urát váró lóra, melly oly hívólag néz késlekedő lovagjára, s mellyen a türelmetlenség oly beszélőleg van esetelve, hogy indulatot állatban jobban kifejezni alig lehet. A kép ára becséhez képest, igen szerényen van megszabva. —

A kitünőbb festmények közt meg kell még említenünk Lotz K-tól a „lóitást", (25.) és Molnár „karaván"-ját (22).

Van-e olvasóink közt sok részvényese e jótékony egyesületnek?

Olly csekélység az évi betétel s úgy visszafizeti magát, hogy egy vállalat sem bizonyosabban!

Egy műegyesületi részvény díja 5 pft egy évre. Vidékiek is beküldhetik igen könnyen, minden olly pesti bolt előtt, hol részvények vásárolhatók, ki van ez függesztve papiroson. Egy 5 ftos részvény birtokosa kap okvetlenül egy szép metszett képet, melly legalább is megér annyit, mennyi a részvény ára; tehát már ezzel magával vissza van fizetve az 5 ft. Ezen kívül minden részvény száma játszik azon sorsolásban, melyet az egyesület a választmánya által megvásárlott legjelesebb ké-

pek fölött tart. Az idén már 3872 pft áru képet vásárolt sorsolásra az egyesület, ezek közt egy 450 pftos tájkép Markótól. Tehát azon reménye is megvan minden részvényesnek, hogy ezen képek közül egyet nyerhet. — Ki kötelezi magát 3 éven át folyvást részvényesül, 5 frt fizet s egy részvényt kap ugyan, de két számmal jelölve, és így a festmények sorshúzásában is két száma játszik. Minden részvényesnek szabad bemenete van a műtárlatba; hova látogatók 10 pkr. díj mellett jutnak be.

Ollyan szép a cél! Olly kevés az áldozat! Olly nagy a jutalom! — Legyetek részvényesek!!

A p a f i.

VIRÁGCSEREPEK.

Az ápolásról általában.

VI.

A növények közt egész családokra lehet akadni, mellyek legjobban érzik magokat az úgynevezett sivatag-földben, melly itt ott a virágtenyésztésre egészen alkalmatlan vörös vagy sárga homokoságok felszínén egykét hüvelyk vastagságu rétegekben fordul elő, s fehér homokkal bőven vegyítve van. E sivatag-föld olly helyeken található, hol az Erica tenyész, mert ennek kedves földje.

Különbö az e földnemet igénylő virágok nem igen alkalmasok a szobai tenyésztésre, részint mert folyvást nagy világosságot kívánnak, részint mert az öntözés körül elkövetett minden legkisebb hiba iránt rendkívül érzékenyek, de kivált a kályhamelegtől többnyire elpusztulnak. Fagymentes üvegházban, hol a melegség sem emelkedik 6—8 fokon felül, könnyen tenyésznek jó elhelyezés és gondos ápolás mellett.

Az úgynevezett erdő-föld, mellyet sokan használnak és melly nem egyéb sok nedvet tartalmazó s így a gyökérrothadást előmozdító, tehát rossz lombföldnél — épen nem ajánlható. Sokkal czélszerűbb ha a virágtenyésztő maga készíti lombföldjét.

Újabb időkben a Hortensia számára kiégett szénmiléből is készítenek földet, a legfelső réteget 1—2 hüvelyknyire leszelve s átfagyásra úgy mint a lombgyűjtéményt elkészítvén. A gyökérzést hatalmasan előmozdítja s így keverékként a gyep-lomb és gyep-trágya vegyítékeknél is használható.

Ennyit még a földvegyítékekről általában; s miután elegendő földkészletünk van, szedjük elő cserepeinket az átültetés idején.

Némelyek azt hiszik, hogy elég ha a virág végső gyökerét megnyesik és a cserep fenekéről távolítják el a kiélt földet. Mások az átültetés czéljául azt veszik, hogy a növény nagyobb cserepbe jöjjön, azért a földet a gyökérzet körül nem is érintve, csupán a régi föld alá s mellé tömködnek a nagyobb cserep megtöltése végett új földet; míg nem egy virágtenyésztő azt gondolja: elég a régi föld felső rétege helyett tenni újat, mintha a gyökerek fölfelé s nem lefelé nőnének.

Az átültetés czélja a gyökérzetnek új erőteljes földet adni s a gyökerek tápláló működésének ismét folyamatbajjottát elősegíteni. Ezt azonban, mindenki átláthatja, a gyökérzet körülmetszése nem igen mozditja elő, mit az erős gyökérképződményű s s vastagbélű lágyszerkezetű ágakkal bíró növények, a hortensia s némely pelargonikák kihevernek ugyan, de a keményágú növényeknél legtöbb esetben bizonyos halál eredményez.

E műtétel előtt öntözni nem szabad, mert különben a nedves föld nem válik el a cserép oldalától, hanem egy része benn marad, s mi legnagyobb baj, a gyökérzet odaszakadt legfinomabb végszálaival együtt.

Egészséges növénynél azon gyökér rost, mely a földet körülhálózza, fehéres színű, s ezen rost szövetet hegyes fával gondosan szükség feltágítani, hogy a régi föld közötté kihulljon.

Ha a már táprészeitől megfosztott föld nagyobb része bennmarad, a gyökérzet legfinomabb szálai benőve levén, az új földbe nem találják meg egykönnyen az utat, s az átültetés célja természetesen elérve nincs.

Az új cserép főkéllékei: hogy alján egy garas nagyságú nyílása legyen, mert a sok apró lyuk nem felel meg a célnak, mennyiben igen könnyen beiszapolható; hogy alól szűkebb legyen, mint fenn, oldalain minden horpadás, görbülés vagy repedés nélkül, mik a víz lefutását akadályozzák; hogy végre a könnyebb száradás tekintetéből mázatlan legyen. Hagyományok számára czélszerű, ha a cserép jóval magasabb szélességénél.

Elővesszük tehát az alkalmas tiszta cserepet, és miután egy nagyobbacska cserepdarabbal alsó nyílását befedtük, erre fél hüvelyknyi réteget teszünk apróra tört cserepekből, s felül nagyában megtört kevés faszenet hintünk, mi nemcsak óvszer a gyökérrothadás ellen, de egyszersmind annak képződését előmozdítja. Végre jó egy maroknyi az illető földvegyítékből, s azután a gyökérzetet cserepbe tartván, ezt meg kell tölteni, hogy a cserép legfelső szélétől a föld felülete hüvelyknyi mélységben legyen.

Minő támpálczával lássuk el a cserép közepéből kiemelkedő növényt, ez izlés dolga, de régi rothadt végüket használni helytelen volna.

Miután pedig az átültetett növény locsolócsővel mindaddig öntöztetik, míg a víz alól folyni kezd s a levelek fecskendésben részesültek, a cserepet árnyékos helyre kell tenni, mert az erős légvonatot és napfényt ezen időben a növény nehezen állja ki, s tőle hervadásnak indul, s innét következik, hogy a tavaszi átültetést el kell végezni okvetlenül több nappal a virágok szabadba vitele előtt.

Tíz tizenégy napra majd minden virágnak szüksége van, hogy teljesen beilleszkedjék gyökérzete az új hazába.

Eleinte a friss föld lassabban szárad, s azért a gyakori fecskendésen túl a második öntözésre csupán akkor érkezett meg az idő, mikor a föld elkezd válni a cserép szélétől. Ha egyszer észrevehető, miszerint a hajtás megindult, tehát a gyökérzet eléggé megvan szilárdulva, hogy táplálkozási rendes hivatásának megfelelően, a növénynek tiszta napokon friss levegőt kell adni, nehogy a folytonos elzárás és árnyékolás által nagyon elkényesedjék. Szabadba, nyári tanyára szállításukat azonban május közepéig jó halasztani, nehogy a kertészek védszenteinek Pongrácz, Servác és Bonifácznak egy elkésett fagyos éjszakán letarolja a viruló növényzetet.

Nem mindenki van ugyan azon helyzetben, hogy ablakvirágait a szabadban nyaraltassa, de a mennyire eszközölni lehet, nagyon kívánatos, ha egybűtt nem, legalább folyosókon készíteni számukra helyet.

A nyári virágtanyát illetőleg főképp ügyelni kell, hogy a növények reggeli napot kapván, 10—11 órán túl árnyékba jöjjenek, a cserepek pedig folytonosan deszkából készült ellenzővel legyenek ellátva, vagy moh közé rakva, mert különben a cserepek a napsugarak behatásától átmelegülvén, ez a gyökérzetre nézve éppen nem jó már

csak azon szempontból is, hogy az igen gyakori öntözést tévén szükségessé, a föld tápereje csakhamar elfogy. A cserepek földbeásása kevés növénynél ajánlható, de ha mégis történik, alájok vastag homokréteget kell tenni, mi a felesleg viz eltávolítását elősegítse.

Nyári hónapokon át a virágápolás pontos öntözésre, fecskendésre, a föld gyakori felásására, felső rétegének 2—3 izbeni változtatására, az új hajtások felkötözésére s az olykor mutatkozó férgek irtására szoritkozik.

Ezeket túl azon virágokat, mellyek gyeplomb vagy gyeptrágya vegyítékű földbe ültetvék, párszor nem fog ártani trágyavizzel öntözni, mit azonban mindenkor este kell végezni, s utána reggel napfeljötté előtt a férgek támadása elleni óvszerkép friss tiszta vízzel ismét öntözendő a cserépbeli föld.

S így aztán az ősz ismét elérkezővén, oda jutottunk, hol az ápolás általános szabályainak előadását megkezdők.

Egyet azonban még érintenem szükség.

Sokszor jó a virágtenyésztő oly helyzetbe, hogy nyáron az szabadban tartott virágainak szobában készíteni helyet télire nem képes s üvegháza sincs. Ez esetben a virágokat pinczében is lehet teletetni, csakhogy ez igazán száraz legyen s a cserepek ne a földre, hanem polezozatokra rakassanak.

Igaz, hogy az illy pinczei teletetés általán véve kertágyi, tehát oly virágoknak való, mellyek vagy mint eszerje növények télire elhullatván leveleiket, légvélt és világosságot nélkülözhetnek, vagy pedig minden kocsánjukat tövig elvesztik s télire csupán gyökerek maradván, minden tavasszal új koronát hajtanak.

Ha a szükség másnemű virágok pinczében teletetését kívánja, erre az erősebb fajokat kell választani, a pincze okvetlenül száraz legyen s ha csak lehet, némi világosságot is kapjon. A növények pinczébe szállítását halasztani kell míg csak lehet, az öntözést a hűvösebb napok beálltával félbeszakasztván s a cserepeket eső ellen is óván, hogy a növényélet tenyésztő munkássága pihenjen el. Midőn erősebb fagyoktól lehet tartani, october közepe táján a növényt hervadt száraz leveleitől megtisztítván, pinczébe lehet vinni s télen át minden öntözést mellőzve csupán arra kell ügyelni, hogy a föld nehányszor felásassék és a lehullott tevelek eltávolitassanak, mert ezek könnyen rothadást idéznek elő a növény körül.

A mint az idő martiusban enged, vigyázni kell, hogy a pinczében levő virágok hajtása s életműködése meg ne induljon, mert ezen hajtások a külső levegőre vitetvén, többnyire elpusztulnak. Tehát a növényeket szellős, de fagymentes tárba kell helyezni s azok már april közepe táján szabadba szállithatók.

A cserépvirágok ápolására vonatkozó általános észrevételeinket ime bevégeztük.

NEMZETISZINHÁZ.

Heti sorozat dec. 10—16. Manlius Sinister, történeti dráma 5 felv. Jókai Mórtól; először. — Mátyás diák. — Manlius Sinister másodsor. — Granátos tábor, op. és a Profétából egy felv. Ács Sarolta k. a. föllépte. — Linda. — Othello, dráma 5 felvonásban Shakespearétól, Rigoletto op.

Manlius Sinister a jelesebb darabok egyike mindazok között, melyek szinpadunkon évek óta repertoireba jöttek. Classicai nyelv, talált megjegyzések az élet — költőileg szép s prózailag igaz mondatok az érzelem kútforrásából, a drámai folyamba vegyített egészséges nedély, az alapeszme következetesen keresztül vitt kekedtsége, mind olly tulajdonságok, mik e műnek maradandó becsét biztosítanak. Olvasóinkat bizonyosan érdekelni fogja e dráma meséje. Manlius Sinister (Lendvai) egy jeles és vitéz római lovag az ázsiai hadjáratból, haza érkezik Rómába azon erős elhatározással, hogy a kereszténységet, mellyből származik a birodalomra minden csapás és balszerencse, ki fogja irtani. Fölkeresé a kereszténynek földalatti ima- s gyűl-helyét, s midőn a hívők előjönnek, elvonult helyzetből látja mint akarnak áldozni kehelylyel a megváltó emlékének, ingerültsége magasbra hág, látván a kehely piros tartalmát s hallván azt kiontott vérnek neveztetni. Tehát embervért isznak áldozatul! s előrohan; de e pillanatban fölemeli fátyolát egy hölgy, s e hölgyben a hívők között Sophroniát (Komlossi Ida) Mesembrius leányát, kit szeret, ismeri fel. Ez Manlius ajkaihoz érinti a kehelyt, hogy meggyőzze, mikép nem embervér van abban, s olly melegséggel szól hitelveiről, hogy Manlius megtérve távozik. Másnap Mesembrius-hoz megy Sophroniát megkérendő, s ezalatt a keresztényeket Sophroniával együtt felföldözik imahelyükön s börtönbe hurcolják a lictorok; a látszat oda mutat, hogy az áruló Glyceria (Jókayné) volt, Mesembrius idősb leánya, kit atyja elátkozott, s ki e mellett jó hirneve, életboldogsága teljes feláldozásával örökös a bitorló Carinus (Feleki) környezete által gyanúba vett Mesembrius (Szentpéteri) s háza fölött. A börtönből a szép Sophroniát Carinus orgiájába vezetik, a bitorló fölhevül iránta s a leány egy törrel, mellyet börtönében fölkerestetve Glyceriától kapott, véget vet életének, hogy megmentse magát a gyaláztattól. A történetek felől egy igen érdekes jelenetben Manlius értesítettik Glyceria által, ki egyszersmind ovatosságra inti a dühében tomboló lovagot, s ajálja, hogy miután Carinus nem hagyandja életben az olly férfiút, kinek boszújától rettegnie kell, fojtsa el fájdalmát, s midőn a kitett hullához lép, el ne árulja, hogy azt ismeri. A következő felvonásban Carinusnál találjuk Manliust egy hizelgő udvaronc szerepében, ki a leánya fölött jajveszéklő Mesembrius s meggyilkolt leánya iránt legnagyobb közönyösséget mutat. E közben Diocles sereget vezet a bitorló ellen, s mig ennek vezérévé az ősz Mesembrius lesz, addig Carinussal a sereg élén Manlius áll. Ütközet előtt Carinus és vezérei Cybele temploma elé gyűlnek, hogy meghallják a jóslatot a csata kimenetelére nézve. A papnők közül előlép egy nő — kiből Glyceriát ismerjük fel — megáldja Manlius fegyverét és megátkozza Romát. Az ütközet napja jó. Carinus serege győz, s a bitorló szemközt áll Diocles vezérével Mesembriussal. Küzdeni akarnak. Ekkor közbelép Manlius, szablyát von, szemére veti Carinusnak büneit, s mondja, miszerint be akarta várni a percet, midőn boldognak érzi magát, hogy boszút akkor álljon. Vívna s megöli Carinust. Hosszasan kellene írunk, ha e darab minden szépségeit ki akarnók emelni *). Mindkét előadáson nagyszámu közönség ismerte azokat el, méltányolva egyszersmind a szereplők művészi játékát, kik mindnyájan versenyeztek abban, hogy az előadás méltó legyen az előadott darabhoz.

Kedden egy fiatal művész nő tette legelső próbáját szinpadon. Ács Sarolta k. a, ha tekintjük gyönyörű hangját s azon képzettséget, melly fiatal korának daczára

*) Jövő évben közölni fogjuk azt lapjainkban.

olly kitünő mértékben sajátja, biztos reményt nyújt arra nézve, hogy szorgalmas előtörékvés mellett néhány év alatt a művészet egyik ünnepelelt papnője leendő nemzeti intézetünk legjelesebb tagjai közé tartozandik. E reményét felléptekor a közönség is elég határozottan nyilvánította.

Fáncsyt régóta nem látta a közönség színpadon, Jago szerepében csütörtökön annál nagyobb örömmel üdvözölte őt. Ez alkalommal a szereposztásban is történtek némi változások. Rodrigót Feleki, Montanót pedig Tóth adta.

A nemz. színházi álarczos bállok ügyében.

Az igazgatóság tisztelettel értesíti a közönséget, miszerint felsőbb engedelemnél fogva, a jövő farsang folytában, a nemzeti színházban, a tavalyiaknál még fényesebben rendezve, összesen tíz álarczos bál fog tartatni, és pedig következő napokon: 1854. január 8-, 15-, 22-, 29-kén, február 5-, 12-, 19-, 26-kán, minden vasárnap és hétfőn, febr. 27-kén, s kedden 28-kán.

Hely árak lesznek egy bála p. p. földsz. s első em. páholy 10 ft. Másod em. páholy 8 ft. Erkélyszék 3 ft. Bementi jegy a tánczterembe nappal előre váltva 1 ft, este 1 ft 20 kr. Karzat 20.

A bállok napjain színi előadások nem adatandván, azon t. bérlő uraságok irányában, kik helyeiket és jegyeiket a bérletszünetes előadásokhoz is megváltották, az igazgatóság a méltányosság szempontjából indulván ki, ezen 10 bála, de csupán ezen t. bérlő uraságokat illető, külön bérletet nyit. Ezen bérlet szerint a t. bérlő uraságok egy földszinti vagy első emeleti páholyt használhatnak 50 p. forintért, egy másod em. páholyt 40 p. forintért. A zártszék és földszinti bérlő uraságok mind a 10 bála bementi jegyet válthatnak 5 p. ftért.

Az igazgatóság teljesen meg van győződve, hogy ezen intézkedését a t. bérlő uraságok inkább fogják helyeselni, mintha e helyett, a bállok előtt déleesti órákban adandó, a báli körülményeknél fogva is, többnyire rövid és hiányos előadásokban részesíttetnének.

Világosan megjegyeztetik, hogy ekkép csupán azon t. bérlő uraságok bérelhetik ki illető páholyaikat, kik a bérletszünetes előadásokra nézve földsz. s első em. páholyaikat 1100 és másod em. páholyaikat 900 p. forinttal váltották meg: azon t. páholybérlő uraságokra nézve, kik földsz. s első em. páholyt 900 p. ftal béreltek, a bálnapok bérletszünetes előadások gyanánt fognak beszámíttatni.

A t. páholybérlő uraságoknak általában, ki nem bérlés esetében, páholyaik megtartására nézve, az egyes bállok alkalmával is elsőség fog adatni.

A t. bérlő uraságok kéretnek tisztelettel, hogy páholyaik és jegyeik kibérlése iránt 1854. január 3-dikig méltóztassanak intézkedni: ezen napon túl különbérlet befejezettnek nyilváníttatván.

*** A jövő évi operebállok étkezési jogát Baráth vendéglős ur szerzé meg áremelés útján, minden estveért 40 p. ftot fizetvén színházunknak.

TARKA KÉPEK.

** — Ugyan hol találkozhatnánk egymással valami nyugalmas, félreeső helyen, a hol háborítatlanul lehetne beszélgetnünk?

— Ha erre van szükséged, gyere el a mai concertbe, ott olly egyedül leszünk, a hogy csak kívánod.

** Nem rég Párizsban sajtósági per folyt le. Ticzkieviz úr befizetett a nagy operába, a hol a Bűvös vadászt adták, de elannyira megesonkítva, hogy az előadás végén Ticzkieviz úr ráment az igazgatóra, hogy neki fizesse vissza a belépti díját, mert ő az egész előadásra előfizetett, s követeli vagy a pénzét, vagy a kimaradt jeleneteket. Egyiket sem kapván meg, perbe idézte az igazgatót az elhagyott jelenetekért. Ez viszont őt idézte perbe rágalmazásért. Most végre ítéletet kaptak mind a ketten. T. úrnak ugyan nem ítélték vissza a belépti díját, de az igazgató sem kapott kedvező ítéletet, törvényszéki kimondatván, miszerint az illy megsonkítások sajnálatra méltó visszaéléseknek tekintetnek. Illyen dolgok történnek egy olly operaháznál, mellynek a nemzet 300 ezer frank segélydíjazást ad. Mit szóljunk ilyenkor mi, a kik ez összeg nyolczadrészével tartunk drámát és operát?

** Betűszedők nyelve.

A betűszedőknek saját terminológiájuk van, mellyről következő levél mintául szolgálhat.

„Tisztelt szerkesztő úr. Nagyon elkésünk. A küldött „egy éj a Mátra tetején“ csupa szalma, (ollyan ritka írás, a miből kevés nyomtatás lesz) jó lenne talán „a lantos vitéz“-t keresztül löni (a sorokat megritkítani). Én nem tudom hogy kergetem ki a lapot (így mondják, mikor nagy közök hagyásával pótolják ki a tartalmat) hacsak a verseket szalonástul nem teszem be? (a vékony rövid sorokból álló verseket nevezik szalonnának, mert azokkal kevés dolog van). Hát annak a philosophiai értekezésnek nem lesz semmi feje? (főczim) A szerkesztő úr cikkéből egy árva gyereket nem tudok hova tenni (árva gyerek az olly magányos sor, melly a túlsó lapra marad egy cikkből). Irjon még hozzá egy pár sort. Addig nem húzatom le szerkesztő urat (lehuzatásnak nevezik a kefével történt nyomást). Kérem siesen. Szeretném még ma „a férfui elvek“-et megtördelni, hogy azt a „négy fiatal költőt“ is befoghassam. (formába venni) Maradok“ stb.

Egy régi jurátus.

Az időben, midőn Pest mostani gyönyörű Leopold külvárosa a homokbuczkák közül kiemelkedni kezdett, s Pestet Budával hajóhid köté össze, mellyen át a várba a rendes szekérunton volt szokás feljárni: az időben mondom, a Leopoldvárosból a várba felmenni vagy onnan e vidékre lejönni, t. i. gyalog, egész vállalkozás vagy legalább kirándulásnak tekintetett.

Nem csoda tehát, ha a szegény jurátus kissé megvakarta fültövét, midőn egy szép

reggelen excellentiás principálisa elibe hivatván, ez a következő nyájas parancssal örvendezteté meg:

— Menjen kend azonnal Budára a várba, N. consiliárius betegen fekszik, tudakolja meg, hogy van, s aztán a jelentéssel jőjön vissza. No s mit bámul? mehet kend.

A juratus inkább hat criminális pert extrahált volna, mint hogy jól menve, legalább is másfél órát gyalogoljon; alföldi fiu lévén, világéletében többet járt szekeren vagy lóháton, mint saját szürkéin. De mit volt tennie, jól ismerte már X. septemvir és b. t. tanácsos ő excellentiájának — ki minden jurátusát és mindig kendezte — szigorúságát s tudta: itt nincs menekvés.

Rászánta tehát nagy nehezen magát és bérkocsiba ült. Keserves négy huszas bánta meg, de legalább eszímája nem kopott. Vissza is érkezett nem sokára a hírrel, hogy ő méltósága köszöni excellentiád figyelmét, s izeni, hogy bizony nyugtalan rossz éjszakája volt.

A juratus azt gondolta, hogy most már vége a dolognak, de a guta környékezte, midőn más nap reggel a parancs ismételve lőn. Aztán meg négy huszas szép pénz, nem lehet azt kétszer egymásután bérkocsira vesztegetni. Felment tehát nagy nehezen gyalog, s két óra mulva izzadtan, fáradtan jött meg a hírrel, hogy ő méltósága valamicskével jobban van.

De harmadnap is elküldé őt az excellentiás s hozzá tevő: Ezentul ne várja kend, hogy mindennap szájába rágjam, hanem menjen magától.

Már ezt csakugyan megsokallotta a juratus; egyet gondolt s ehhez képest beült szépen egy kávéházba, s onnan rendesen két óra mulva visszatért az öreghez, jelente, hogy ő méltósága jobban, vagy rosszabban, vagy egyformán érzi magát.

Igy tartott ez hét reggelen át. A nyolczadikon ismét belépett principálisához a juratus, s tekéztől izzadt homlokát törülgetve, nagy biztossággal mondá:

— A consiliárius ur tiszteli excellentiádat, s izeni, hogy ma már sokkal jobban — —

— Marha kend! — rivallt közbe a septemvir — hiszen már tegnap este meghalt!
B....

Bámulok és borzadok.

Hires X. megyében volt egy közgyűlési szónok, ki borzasztó hosszú s annál unalmasabb beszédekert szokott tartani. Mindenki rettegett már midőn ez felkelt s annál nagyobb volt a rettegés egy alkalommal, midőn az egyik pártnak érdekében volt bizonyos tárgyat még az nap bevégezni. — Az érdeklött beszéd így kezdődött:

— Tens karok és rendek! Bámulok — —

— Pedig mi nem vagyunk új kapu! — kiáltott közbe a karzatról egy hang. Ezt nevetés követte, a szólni akaró ragyavert arca kék és vörös lőn a boszúságtól, a mire a zaj lecsillapult, indignatióját kifejezendő így szólt:

— Tens karok és rendek! Borzadok — —

— Tán tükörbe nézett! — kiáltá ismét ama hang. De már erre olly általános és kitartó lett a nevetés, hogy a szónok kénytelen volt letenni a beszéd további folytatásáról.
B....

Serviatís kaczkónesz!

B—a helységben sok éven át ferences barát helyettesíté a lelkészt. Vendégszerető vig ember lévén, kapuja éjjel nappal tárva állt. Fgy napon déltájban L... Károly (kalmusunk nagyatyja) hajtatott be ezen, de a házi gazdát nem találta hon. „Lesz azért ebéd, csak maradjon a ténsúr“ hízta őt a szíves gazdasszony, s azonnal sütni főzni kezdett. Károly urat se kellett tartóztatni; egész kényelemmel beszélőlt magát az ebédlőbe. A mint delet harangoznak, egyszerre mitha csak a földből nőnének ki, temérdek macska terem elő; egykettő a kuczkóban, hol eddig aludt, tevehátat csinálva nyujtózik: néhány a nyitott ablakon ugrik be, mig néhány ajtónyitás alkalmával surran a szobába s valamennyi kilencz durúzsolva fenekődik a vendég lábaihoz, sőt egy egy bátrabb nyájas miákolással vállára is felszökik. Már pedig Károly úr a macskákat nem szenvedhette s épen azon gondolkozott, mikép szabaduljon meg tőlük, a mint a gazdasszony teríteni jó be. Tőle kérdezi, mirevaló itt ez a sok csunya állat?

— Hát bizony — lón a válasz — a tisztelendő úr kedvencei azok, s ha vendég nincs, veje ebédelnek. Mindegyiknek széket és tányért kell tenni; akkor aztán a tiszt. úr azt mondja, s e r v i a t í s k a c z k ó n e s z ! e szóra minden macska felugrik székre, onnan két első lábát az asztalra teszi s a tányérből tisztességesen eszik. Már egészen be vannak tanítva. Most is az ebédre jöttek össze.

— No hiszen megállj tufertáyi barátja, — gondolá magában Károly úr, ki tréfás csinjáiról különben is híres volt; s midőn a gazdasszony a terítést végezve kiment, ajtót ablakot bezárva, levette a szegen függő korbácsot s a macskákat irgalmatlanul páholva, kergetve, minden ütésnél a barát jelszavát: s e r v i a t í s k a c z k ó n e s z ! — ismétlé; s miután jó öt perczig folytatá az executiót, kinyitotta az ablakot, mellyen aztán az elvert s megrémült macskák kiszökdöstek. Azonban a levest behozták, a gazdasszony a macskák gyászos megveretéséről mit sem tudott meg; Károly úr pedig ebéd után tovább utazott.

Következő nap a barát dél felé légyecapóval kezében járt fel s alá a szobában, irtóháborút folytatva az alkalmatlan vendégek ellen. Tiz személyre volt terítve s még csak ő maga van itt. Csodálkozva meg-megrázza fejét, hol lehet a többi kilencz? A tizenkettőt is elharangozzák — s mindössze csak két kaczkó van jelen, az is olly farklebocsátva, szomorún huzza meg magát a kuczikban. Nagy nehezen besompolyog három, de olly ovatosan lépked, mintha jégen járna s olly rozsz lelkiismerettel te-kintget maga körül, mintha apját anyját ölte volna meg.

— Mi lelhetette ezeket a kaczkókat? — gondolja a gazda; — talán patkányt reggeliztek s gyomrukat rontották el?

E közben tálnak — külön a gazda, s külön a macskák számára.

— Serviatís kaczkónesz! dörgi erős baritonjával a barát. De még ki se mondta jóformán, s már egy macska se volt a szobában. Ki az ajtón, ki az ablakon esze nélkül rohant ki, sőt egyik az ablaküveget is szétzuzta.

— Megvesztetek? — bámult utánuk a barát, nem tudván magának a dolgot megfejtteni, s csak midőn a gazdasszony figyelmezteté, hogy Károly ur tegnap itt ebédelt, ébredt némi gyanuja, minek megtorlását erősen feltette magában.

Nehány nap mulva a barát volt L.... Károly vendége. A házi urnak nagy kedve telt benne, ha vendégeit leitathatta, s öröme kettős leendett, ha ez b—ai baráttal sikerül, ki a vidéken, mint „sokat megbíró“ volt ismeretes. Ez azonban észrevette a

jó szándékot, s olly óvatosan forgatta poharát, hogy míg ő józanon maradna, a házi ur esipte le magát, s ebéd után már annyira nyakban volt, hogy az asztal mellett mélyen elaludt. A barát akkor szép csendesen levetkőzteti őt s izmos karjain az ágyba viszi. Ő maga bevárja míg bealkonyodik s akkor szekerebe fogat.

Tudnivaló, hogy Károly ur hajnalonként mindig első volt talpon a háznál, s ágyából kiugorva, rendesen az udvarra szolgáló ablakhoz ment, s ezt kinyitva béreseire kiáltott, hogy munkához fogjanak.

A kérdéses estén tehát, mihelyt a nap leszállott, a barát felverte, felrázta Károly urat álmából, s mondá, miután otthon miséznie kell, igen korán kelt, haza menendő, s ezennel bucsuzik a szives házi urtól.

Ez tökéletesen azt hiszi, hogy hajnalodik, s midőn vendége kiment az ajtón, ő is felkuporodik, kinyitja az ablakot s harsányon az udvarra kiált: — Munkára hej!

— Hisz csak épen most jöttünk vissza! — mondja bámulva az öreg béres, ki épen arra ment.

— Megbolondultatok? hát éjszaka voltatok szántani? — rivall reá a boszus gazda.

— De bizony talán az urnak ment el az esze — morogta magában válvonitva a béres — ha azt akarja, hogy éjjel szántunk. — Nézze a tens ur, — mondja fennhangon — épen most jön fel a teli hold!

Míg Károly ur a holdra bámul, a vig barát szekerén ült már, s nevetve kiáltott be róla: — Jó éjszakát spectabilis! majd elküldöm a kaczkókat muzsikával szerválni hála fejében.

B....

Lapjaink XXIII. számában közölt tarkaképünket kérjük úgy tekinteni, mint tréfás satyrját az epidemialis spanyol tánczdühnek, s azontul egyéb jelentőséget nem ohajtnak abban kerestetni.

BUDAPESTI HIREK.

* * Dux Adolf ur Petőfi és Lisznyai költeményeiből többeket igen sikerült fordításban mutatott be a német közönségnek: „Ungarische Dichtungen“ czim alatt csupán a választásokra nézve ajánlhatnánk nagyobb figyelmet.

* * Székely József „Kármán és Fanny“ czimű drámán dolgozik. A tárgy elég magasztos és költői, s belőle mindenestre igen nemes irányu művet várhatunk, s a szerző tanulmányozásai a dramai remekirodalomban a kidolgozás felől is kezkeskednek.

* * A czeglédi dalárda Garai családja részére hangversenyt rendezvén, abból 100 pfira kiegészített összeg gyűlt be s az illetőkhöz felküldetett.

* * Irodalmunk iránt a külföld részvéte folyvást növekedőben van. Vörösmartytól Cserhalmot s Czuczor balladáit fordítja dr. Pachler. — Dr. Stier Wittembergában, ki hogy irodalmunkat eredetiben ismerhesse, megtanult magyarul, s remekiróinkból többek műveit fordítá, most a magyar népmondákat és a Zrinyiást adja vissza németben; Arany Toldijának fordítása második kiadásban jelent meg Lipcsében s most Heckenast egy harmadik ujon fordított kiadást rendez; prózairodalmunk is kezd mindinkább behatni. Kemény „Férj és nő“ regényét fordítja Szegfi Mór, Pompéry

beszélyeit dr. Falk és Kárfy Titusz gr. Andrássy Manó keletindiai utazását, s Vas Gereben „parlagi képeit“ szinte dr. Falk, Jókai Mór „Erdély aranykorát“ és „magyar „Nábobját is fordítja a szerző által készítendő felvilágosító jegyzetekkel a népies sajtóságokat jellemző helyeken.

* * A lapjainkban megjelent „Magyar népvilágot“ Jókaitól a bécsi legtekintélyesebb lapok egyike a „Wiener Zeitung“ fogja közleni sikerült fordításban Gans Móricz tollából.

* * Lapjaink közül többen nevezetes változásokon menendnek át a jövő évben, a „Budapesti Hirlap“ melléklapja a „Napitudósító“ megszűnik s az eddig működött erők a fő lapot gazdagítandják, a „Divatesarnok“ művezetése avatottabb kezekre szállt, a „Pesti Napló“ eddigi alakjában marad, a buzgó kiadó egyik munkatársát saját költségén a török táborba küldendi, honnan eredeti leghitelesebb tudósításokat közlend. Érdekesnek találjuk e helyen egy szerkesztőségi shematismust közleni a magyar lapok személyzetéről I. Budapesti Hirlap. Felelős szerkesztő: Szilágyi Ferencz, munkatársak: Bulyovszky Gyula, Birányi Ákos, Nádaskay, Salamon, Vértsey. Rendes levelezők Bécs, London, Páris és Constantinápolyból. II. Pesti Napló: Felelős szerkesztő Török János. Munkatársak: b. Kemény, Szenvey, Pompéry, Bérczy, Urházy, Greguss, Halmágyi. Kivülök tudományos és szépirodalmi tárczában dolgoznak Hunfalvi, Toldi, Gyulai, Jókai. (Jövő évre a B. H. szerkesztősége is felszólítá nevesebb szépirodalmi íróinkat közremunkálásra). Azontul rendes eredeti levelezők a főbb világvárosokból. III. Hölgyfutár. F. Szerkesztő Nagy Ignác, munkatárs: Tóth Kálmán. IV. Divatesarnok. Felelős szerkesztő. Császár Ferencz, művezér Friebeisz. Munkatárs Kelemen Mór. V. Családi lapok. F. szerkesztő Ney Ferencz. VI. Délibáb, mint eddig, F. szerkesztő gr. Festetics, szerkesztőtárs Jókai, munkatársak Szilágyi Virgil és Jenevai László. — Ezekon kívül mind a négy szépirodalmi lapba irodalmunk legjobbjai dolgoznak, s a versenyzés nem abban áll, hogy egymással polemizálnak, hanem hogy mindenik mentül jobb műveket iparkodják olvasói kezébe adni. Jobb is így.

* * A nemzeti színház személyzete Garai családjának segélyezésére rövid időn énekes és szavalati versenyt fog rendezni a nemzeti muzeum termeiben, melly alkalommal az elhunyt koszorús költő nevezetesebb remekműveit lesznek szerencsések színházunk szavaló művészei a közönség elé hozni; Arany és Tompa költőtársainkat is felszólítók, hogy ez ünnepélyt eléadandó emlékszerű műveikkel emelni sziveskedjenek. Az ünnepély rendezője Fánecs Lajos úr leend. Megvagyunk felőle győződve, miszerint ez ünnepélyt, melly egy elhunyt koszorús költőnk szellemének s halhatatlan nevének kívül semmit nem örökölt családjának szenteltetik, nem kevesebb érdekekkel fogadja lelkes közönségünk, mint bármely külföldi tüneményes művész föllépését.

* * Lapjaink mult számában megemlítők két kiadónkat: Számvaldot és Heckenastot magyar művek iránti vállalataikról, s nagyon örvendünk erre válaszul olvashatni azon értesítést, miszerint Müller Gyula és Emil vállalatai szinte meghaladják a negyvenet.

* * Werfer Károly Kassán képes ujságot szándékozik megindítani, s szerkesztőkül Degré Alajost és Bernát Gáspárt szőlította fel; utóbbi nem hajlandó feláldozni édes függetlenségét a szerkesztőségi hymen rózsalánczáiért.

* * Ira Aldridge jelenleg Troppauban van.

* * * Az Ost Deutshe Post érdemes levelezője a pesti nemzeti színházról közlött ismertetései közt alkalmat vesz magának színházunk nagyon tisztelt közönségét hasonlításba tenni a bécsi közönséggel, elsorolva annak érdekeltségét, figyelmét, élvezni törekvését minden új darab előadásánál, s fájdalmas csalatkozását nyilvánítja a fölött, hogy a pesti magyar közönség hazai költői művei iránt nem tanúsít hasonló érzelmeket, a páholyok egy része ilyenkor üres, a zártszékeken gyér látogatók, s csak a karzatokról jó a tetszészaj. Kénytelenek vagyunk e különben igen jó akarat- tal irt cikkek tételeire illető felvilágosításokkal szolgálni. [Hogy a drámára kisebb közönség szokott lenni, mint az operára; annak oka ez utóbbi érzelmi előnyein kívül abban rejlik, hogy az elsőbbit egyedül a közönség magyarjainak része élvezheti. Az érdemes levelező állítása szerint sokan akadhatnak főuraink közül, a kik örömet hoznának anyagi áldozatot is a nemzeti színházért, de azt nem kívánhatják tőlük senki, hogy három óráig figyelmezzenek egy komoly dráma folyamára. . . . Fájdalom! épen azok, a kik az áldozatokra készek, képesek szívvel és lélekkel a magyar költői termékeket élvezni s magasabb fogalmakat is táplálni a színház hivatása felől, mint a pusztá gyönyörhajhászatot. Az áldozatkészség és a magasabb emelkedettségű buzgalom van az egyik részen, a kik a másik részen vannak, azok áldozni sem szeretnek: ha a tisztelt levelező farsztani akarná magát vele, meggyőződhetnék felőle, hogy a magyar irodalomnak sehol sincs erősebb ellensége, mint a magát intelligensnek affectáló olesó hazafiak között, s a hol drámai előadások alatt figyelmetlen feleségöket lát, ott bizonyos lehet felőle, hogy nem excellentiás urak állnak, hanem magyar irodalmi egyéniségek, s a hol legtöbb fitymálás, követelés és elkedvetlenítés származik, ott a közönségnek két harmadrésze t i s z t e l e t p é l d á n y.

— A mi a karzati véleményt illeti, ki kell a tisztelt levelezőnek békülni azon eszmével, miszerint nálunk a karzatos parterre tavalyi elrekesztése óta igen sok értelmes hazafi látogatja, ki nem elég gazdag, hogy földszintre jöhessen, de azért elég miveltséggel bír szellemi élvezet utáni vágyódásra, s ha némely drámáink nem jelen is meg az őt megtisztelő kihívásra, ennek más oka lehet, mint az, hogy e kitüntetés, bárhonnan jöjjön is, ne találna elég tiszteletre méltónak. . . . Többire nézve őszinte köszönetünket nyilvánítjuk a tisztelt levelező jó akaratú észrevételeiért.

* * * Megjelent s Emich G. bizományában kaphatók b. Kemény Zsigmond regényei: „Ködképek a kedély láthatárán.“ Jövő számunkban közelebről fogjuk e becses szépirodalmi művet ismertetni.

△ A mai napon Singer Ödön úr által tartandó „Concert classique“ programja e következő:

1. Négyes (Es-durban) Mendelsohntól, előadják Singer Ödön, Kirchlechner, Schechta és Huber urak.
2. „Új szerelem, új élet,“ — dal Göthetől, zenéje Bethowentől.
3. Dal Levitschniggtól; énekre alkalmazá Volkmann Robert, előadja Yung F. úr a nemzeti színház tagja.
4. (közkívánatra.) Scena contante Sphor L-től; eloadja Singer Ödön úr.
5. (B. moll) Volkmann Roberttől; előadják Khayl, Singer és Huber urak.

A fentisztelt művészek működésüket különös szíveségből ajánlák föl, s minden zongora-műveket Beregszászi úr által készített új zongorán adandják elő.

□ Jövő kedden, dec. 20-kán különös műclvben részesül a nemzeti színház közönsége. Színházunk zenekarának egyik tagja, Stohl János Melofont ké-

szitett, s e hangszert tetemesen javítván, a tökéletesség kitünő fokára emelte. Ezen jeles zenész 11 éves leánya e hangszeren a nevezett napon fogja magát először hallatni; mire a t. közönséget már csak azért is figyelemtetjük, mert az előadandó művek eredetiek, s e művészesemete a műértők tetszését nagy mértékben kiérdemlette.

V I D É K I S Z E M L E.

R á b a k ö z, dec. 10. — Ha e hon bármelly tájáról, legyen az regényes vagy regénytelen, jönnek tudósítások ön becses lapjában: legyen szabad nekem is magamat kecsesgetnem azon reménnyel, hogy szívesen fogadják ön s t. olvasói néhány soraimat; miután szerintem e vidékről, ugy is vagy semmi, vagy igen csekély tudomást vehetnek a néma hallgatagság miatt. — Minél fogva mintegy feljogosítva érzem magamat előlegesen is társadalmi életkörükről ez uttal némi megjegyzést közrebocsátani. — Társaséletünk — fájdalom — teljességgel nincs, hölgyeink idejük legnagyobb részét a legmélyebb unalomban töltik, látogatásaik ritkák, legfeljebb minden félévben egyszer, s csak félórára: ennek következtése, hogy folytonos unatkozásról panaszkodnak. — Igen szépeim, önök mindig fognak unatkozni, míg az aristocratiai gőzt, melly önök társas köre felett a legnagyobb mértékben párolog, s a különben füszeres leget, kiállhatatlanná teszi, meg nem szüntetik. Itt a büszke hautevolée külön társaságot képez, s ha bálványozóra nem kap, maga magát bálványozza; miveltségét azzal akarja kimutatni, hogy ott üti fel gögös orrát, hol épen a leereszkedés illenék. Az olvasás nála otthonos? távol legyen! Nézze végig t. szerkesztő ur előfizetői sorát, alig fog egy páron kívül találni hölgyet, — mint ki ugyan magas miveltséggel pöffeszkedő, — de a magyar lapokat csak hir után ismeri: pedig inkább szeretnők, ha olvasnának, mint azt, hogy a mit magok koholni nem tudnak, más falain belől keresik. — Hát fiai Rábaköznek! ez már más: ők magyar lapok szűke miatt (?) német lapokat olvasnak, s vigan rajongják körül a praeferantz asztalt, s az unalomról mit sem tudnak. Hogy önök se unatkozzanak szépeim, megsugom, mit kell tenniök: legyen önök közt harmonia, mi legszükségesebb az életben, olvassanak szép irodalmi lapokat; így a kis nyelveknek foglalatosság adatik, s talán megszűnik a rábaközi telegráf a „pletyka“ — mit tiszta szivből ohajtok — ha pedig nem, kívánom, hogy az egész Rábaköz egy macskazenévé alakuljon, s annak ablaka alatt menjen végbe, ki a hármoniát, a lét e főkellékét legtöbbször megzavará. De ugy hiszem, hogy hol a szépnek és jónak csirája olly bőven fakad, mint rábaközi szép hölgyeinél: ott nem fog az én szíves ohajtásom hiában elhangzani. F u l á n k f i.

U n g v á r, dec. 8. — A télszakra színésztársulat érkezett városunkba. P á z m á n ujonnan alakított társulatával Nyiregyházáról, hoi a részvét nem felelt meg törekvéseinek, hozzánk átköltözött, és 3-án Lecouvreur Adriennel megkezdé előadásait. Először 24 előadásra nyitott bérletet, s mint értesülve vagyunk 140 bérlője mellett a bérletes előadások jövedelme a költségeket bőven fedezi, s így reményünk lehet, hogy e társulat a közönség részéről tapasztalt meleg pártoltatást nem csak kiérdemelni igyekszik, hanem e mellett egész télen át körünkben marad. Különben

egy vidéki társulat művészeti értékének egyik biztos mérlege a részvét, s Pázmán társulata valódi részvétnek örvend. †

B. C s a b a , dec. 3. Szeretném az itt rendezett s a közönség által tudva levő sorsjáték eredményét megírni, de még lehetlen, mert sokan a pénzt mindekkorig, mint tudom, be nem küldötték, s a nyereményekből is megmaradt hetvenkét darab, melyeket a rendezőnek el kell adnia. Ezen vállalat, mely nemzeti színházunk érdekében jött létre, ha a számadások egyszer be fognak rekesztetni, szép eredményt mutatand, hanem épen azért, hogy ez minél előbb történhessék, ohajtandó, hogy a hátralékok beküldése iránt szétbocsátott felszólításnak teljes sikere legyen. A tiszta jövedelem összege, remélem, az ezer pengő forintot meghaladja, hozzávetőleg tett számításom szerint, s meg kell jegyeznem, hogy a vállalatra száz pengő forint adó vetetett ki, s ezt le is kelle fizetni. Annak idejében a vállalat kimutatható eredményéről bővebben.

II

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— Párizsban Ducasse, Jeromos herczeg segéde a történetírókra nézve igen nagy fontosságú okiratokat bocsátott közre két kötetben. E két kötet a nagy császár és József közötti levelezést tartalmazza ez utóbbinak a nápolyi trónra lépésére vonatkozólag Napoleon jellemének leghivebb kinyomata e levelezés, mellyen céljai, vezérgondolatai, mások előtt nem nyilvánított nézetei szövődnek át és minden lapon szembetűnek.

— Egy lap jelenti, hogy az asztaltáncz és kopogó lelkek elmélete körül mély nyomozások több egyént jutattak azon helyzetbe, hogy elméjük kitanácsolt helyéből.

— Egy párizsi lap tudósítása szerint Franciaország némely részeiben a szarvas-gombát kezdik nagyban tenyészteni a burgonyatenyésztés módja szerint. A dudás földet nagyon szereti. Azért terem nálunk elég minden ültetés nélkül.

— A gloucesteri herczegről írják, hogy midőn a cambridgei egyetem cancellárjává neveztetvén, beigtatási ünnepélyét tartotta, érdekes tanujelét adta a collegium hivatalos nyelvbeni jártasságának. A doctor kérte, hogy csupán e szónál „princeps“ legyen szives fejét billenteni, s ezzel a beszédet elkezdé. A herczeg osztatlan figyelemmel hallgatta a szónoklatot, s fejbilentéseit elég szabatosan végzé a személyére vonatkozó princeps szónak előfordultakor. Hanem egyszer a doctor elkezd beszélni nevezetes emberekről, mint „Galen, Hippocrates et alii principes medicorum“ a herczeg pedig mélységesen meghajtá magát, gondolván, hogy ama nevezetes emberek koszorujában róla van szó.

— Az oceanon, túl mindent gyakorlati oldaláról vesznek, s ezzel igyekszik hatni még a hitszónok is. Egy utleírás említi, miszerint Owen bátya egyik istentiszteleti gyülekezetben Californiában egy anya karján kis gyermeke hatalmasan el kezdett sírni, s az anya már távozni akart. Owen azonban hirtelen megszakasztván beszédét s mondá: Ne menjen ön! a gyermeksírás hangja a gyülekezetben sokakra nézve kedvesebb mint az én szavam; talán legkedvesebb zene azok között, melyeket sokan

hallottak azon idő óta, midőn zokogó rokonaiktól búcsút vőnek egykor távol hazájokban. — A hatás oly nagy volt, hogy az egész gyülekezet könnyeket töröl szeméből. — Ezt csupán azok számára említjük, kik még nem hiszik egészen mit némely utazók állítanak, miszerint t. i. az amerikai nép érzéketlen, mint vadállat, és a mélyebb érzelmek iránt nem bír fogékonysággal.

— Struve csillagász a cázártól sz. Wladimirféle rendjelt kapott harminczhat évi munkásságának méltányló elismeréseül.

— Posenben a lengyel határszélen eső egyik faluban megjelent nem rég négy ember favásárlás ürügye alatt, s a hatóságtól egyszersmind engedélyt eszközölt az erdőbeni próbafurások tételére kőszéntelep fölfedezése végett. Hozzá is fogtak munkájokhoz, hanem valamely uton elárultattak, hogy nem kőszent keresnek, hanem a francia hadi pénztárat azon egy millió tallérral (aranyban), melyet a francziák Oroszországbóli visszavonulásuk alatt ez előtt majd negyven évvel ástak el azon vidéken, s mely felől a most keresésre indultak egyikének nagytyja adott nyombaigazító utasításokat.

— Tournai-ban az építendő színház alapjának kiásása közben tizenhárom római koporsóra találtak, e mellett különféle hamvvedreket és egyéb régiségi érdekkel bíró edényeket.

— Frankfurtban a különböző európai papirok között legszilárdabb értékkel bír a hamburgi játékbank részvénye, melynek névszerinti értéke ötszáz frank, s valóságos értéke az ezerhétszázat már haladja.

— Berlinben egy kesztyűművészt fedeztek fel, kinek sajátos egy szenedélye volt kirabolni a környéken levő hercegi sirboltokat, és ezen mesterséget a legnagyobb előszeretettel űzte, míg rajta nem vesztett.

— Lipsében új virtuost fedeztek fel: a neve Hanz Brahm, kora: 20 éves, feje: rafaelfő. Roppant érdeket gerjesztett feltűnése, s azt állítják, hogy ha zeneművei elterjednek az egész világon, híres művészszé leend.

— Mexikóhoz néhány mértföldnyire egy falut a vihar egészen tönkre tett. Szélvész és zivatar sokszor dül az új világban olly iszonyatos módon, hogy róla nekünk, mint mondják, fogalmunk se lehet. Közelebb egy falu ellen fordította a vihar egész haragját, s nem csak minden ház összeomlott, miután a tetők szétszórattak, hanem 15 mértföldnyi kerületben a növényzet is egészen tönkre jutott, és egy egész erdő a szó teljes értelmében földhöz simult. Egyetlen fa sem maradt a nélkül, hogy gyökerestől ki ne csavartatott vagy tövön el ne szakasztatott volna.

— Nimesben a legügyesebb léghajósok egyike, bizonyos Deschampi a magasban emelkedvén, félóra mulva nagyon is alacsony helyen a városhoz közel egy árokban halva találtatott; mellette a szétszakadozott balon.

— Hennequin Victor, egykor francia alsóházi tag, most Amerikában a kopogólelkek közt azt jövendőli egyik irásában, hogy a holdvilág 1953-ban el fog tűnni. A szerelmesek tehát igyekezzenek e rövid száz év alatt elvégezni légyottjait. Az idő halad.

— Párizsban egy császári nőnevelő intézetből két hölgy eltűnt és egy vendéglőbe szállásolták magokat azon szándékkal, hogy valamely szinpadon föllépnek. Fölfedeztettek azonban és egy zárdába vitettek, hogy ott 21 éves korukig kiépüljenek a művészet iránti hajlamból.

— Ohio államban egy tudósítás szerint bizonyos méhtenyésztő telepen nagy háború ütött ki — méhek között. Hetven raj verekedett, és három óráig tartott csata után a föld födve volt halottakkal. Aztán mikor már ez a munkás nép is háboruzik, csodálja valaki, ha a munkátlanság verekedésben keres szórakozást.

— *L a g r a n d* az előkelő párizsiak illatszerésze közelebb két új illatszert fedezett fel: „bouquet de l'imperatrice és bouquet de la Victoria.“ Rövid időn nálunk is kapható lesz, még pediglen mint hisszük hazai készítmény; de azért mint illet szégyenlené valaki megvenni, tehát mint párizsit árulandják.

— Párizsban Dumas Sándor XV. Lajos ifjusága című drámájával egyszerre fog színre hozatni egy új vigjátékot, mellynek czime Romulus.

— Mohrungenben keleti Poroszország ezen igénytelen falujában, Herder szülőhelyén, ezen férfiú nagy bronzszobra fog fölállittatni, mellyet Wolff készített.

— Egy koblenzi lap megilletődött szívvvel jelenti azon örömhirt, hogy Koblenz, mellynek falai annyi nagy embert láttak már magok között, most maga is szült egy nagy embert, ki nem más, mint egy kolbászkészítő ember, ki olly hosszú kolbászt állított elő, mint a themzei hid, s a londoni kolbászévő közönség méltó csodálatának tárgya.

— Lipsében Hasert tanár estély-folyamot nyitott, mellyen az állat- és növényvilágból legérdekesebb tárgyakat ad microscopon át a közönség elé magyarázatokkal, s kivált az előkelő osztály tagjai által nagyon látogattnak előadásai. A zoologia körében nálunk is tart az egyetemi tanárok egyike illy előadásokat, s néhány hallgatója van, ohajtandó, hogy teremeit a nagyobb közönség számára is nyitná meg. Mérsékelt díj mellett bizonyosan roppant közönsége lenne, miután a természettudományok iránti hajlam már nálunk is ébredezni kezd.

— Petersburgban, Rachel a híres francia színésznő, Phaedraban lépett fel először igen nagy közönség előtt. De a császári család egyetlen tagja sem volt jelen, egy német lap szerint azon okból, mert a társaság többi tagjai annyira minden kritikán alól állanak, hogy alig érdemlik a színészi nevet. Mi a társaságot épen úgy nem láttuk, mint azon német referens, ki ez okot felfedezte, azért nem szólunk hozzá.

 Eddigélé nem saját hibánk miatt elmaradt divatképeinket lapjaink ez évi utolsó száma mellett fogjuk szétküldeni együtt; miután azokat minden órán várjuk, intézkedtünk; hogy ezentúli megérkezésük rendes és kimaradhatlan legyen.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.